

VINERI 19 MAI 2000 ANUL III [L] NR. 20

FOAIA românească

SĂPTĂMÎNAL AL ROMÂNILOR DIN UNGARIA

GEORGE
BACOVIA

Liceu

*Liceu, – cimitir
Al tinereții mele –
Pedanți profesori
Și examene grele...
Și azi mă-nfiori
Liceu, – cimitir
Al tinereții mele!*

*Liceu, – cimitir
Cu lungi coridoare –
Azi nu mai sînt eu
Și mintea mă doare...
Nimic nu mai vreau –
Liceu, – cimitir
Cu lungi coridoare...*

*Liceu, – cimitir
Al tinereții mele –
În lume m-ai dat
În vîltoarele grele,
Atît de blazat...
Liceu, – cimitir
Al tinereții mele!*

CALENDAR ORTODOX

22 mai, luni – Sf. Mc. Vasilisc și Marcel; Sfinții Părinți de la Sinodul al II-lea Ecumenic
23 mai, miercuri – Cuv. Mihail Mărturisitorul, episcopul Sinadei
24 mai, marți – Cuv. Simeon cel din Muntele Minunat; Sf. Mc. Serapion și Marciana
25 mai, joi – † A treia aflare a capului Sfântului Ioan Botezătorul; Sf. Mc. Celestin
26 mai, vineri – Sf. Ap. Iuda; Sf. Sfinții Ap. Carp și Alfeu
27 mai, sâmbătă – Sf. Sfinții Mc. Terapont, Alipie și Eladie; Sf. Mc. Iuliu Veteranul; Sf. Mc. Ioan Rusul
28 mai, duminică – Cuv. Nichita al Calcedonului; Sf. Mc. Eladie și Eliconida Dumini-ca a V-a după Paști (a Samarinenței)

AGENDĂ

22 mai

1813 – s-a născut, la Leipzig, *Richard Wagner*, compozitor german.

1957 – moare, la București, *George Bacovia*, poet care s-a impus prin lirica sa simbolistă și preexpresionistă. Poet al nevrozelor, cultivând o „poezie de senzații”, G. Bacovia este creatorul în literatura română a unui univers halucinant, cu totul specific, dominat de „suflarea morții”.

23 mai

1906 – s-a stins din viață poetul și scriitorul norvegian, *Henrik Ibsen*.

1871 – s-a născut *Garabet Ibrăileanu*, critic și istoric literar.

24 mai

1889 – George Coșbuc publică în revista *Tribuna*, poezia „*Nunta Zamfirei*”, capodoperă a liricii sale. „Acest lung și luminos poem, care trebuia să fie unul din elementele centrale ale proiectatei epopei coșbuciene, i-a creat autorului o faimă imediată, l-a scos din circuitul provincial transilvan, impunându-l deodată atenției celor mai competenți literați ai vremii” - a spus despre Coșbuc criticul Gavril Scridon.

25 mai

1687 – s-a stins din viață, *Ion Căianu*. Poate fi considerat cel dintâi care a pus pe note muzică românească.

1883 – a murit, la Stupca, jud. Suceava, compozitorul *Ciprian Porumbescu*, autorul celebrei „*Balade*” (Balada pentru vioară și pian) și al primei opere românești, „*Crai Nou*”. (n. 2 oct. 1853)

26 mai

1488 – începe construirea Bisericii Sfântul Gheorghe de la *Voroneț*, ctitorie a lui Ștefan cel Mare.

27 mai

1840 – s-a stins din viață, la Nisa, *Nicolo Paganini*, violonist și compozitor italian.

Minoritățile și rolul lor în integrarea europeană

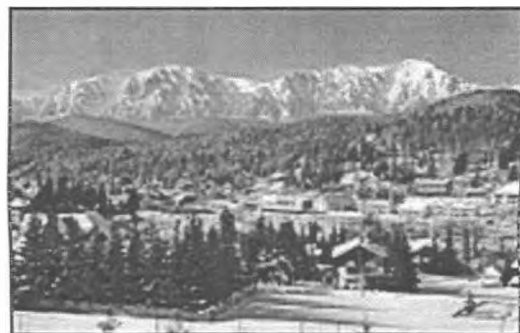
„Protecția și implicarea minorităților naționale – o condiție a succesului integrării europene” a fost titlul seminarului organizat de Consiliul European la 12–13 mai 2000. Inițiatorii au invitat oaspeți din întreaga Europă, fiind călăuziți de principiul ca să fie prezenți la sesiune atât reprezentanții guvernelor, ai parlamentelor, cât și ai diferitelor organizații ale minorităților. În afară de reprezentanții guvernului și parlamentului ungar, comunitatea românească a fost reprezentată prin Ștefan Crâsta. La consfătuire s-au adus exemple la

funcționarea organizațiilor neguvernamentale ale naționalităților din Europa, la impactul lor la formarea politicii cu privire la protejarea populațiilor, care diferă prin limbă și tradiții de concetățenii lor.

În cele două zile, lucrările au decurs în formă de ședințe în plen și pe secțiuni. Toți participanții au fost de acord că integrarea țărilor din fostul bloc comunist în structurile europene se poate imagina numai cu condiția respectării drepturilor minorităților naționale. S-a remarcat că reprezentarea minorităților la toate nivelele

este rezolvată exemplar în două țări de pe continentul nostru: în Germania și în România. Organizațiile neguvernamentale au un

acestea. Consiliul European este un for politic deschis, la ajutorul căruia pot apela organizațiile neguvernamentale ale națio-

rol deosebit în ocrotirea identităților naționale, fapt ce trebuie respectat și susținut și de politică. Această părere a fost unanimă. O concluzie a fost că drepturile naționalităților trebuie să fie respectate indiferent de numărul sufletelor comunităților în discuție. Acestea trebuie să dispună de drepturi egale și să rămână responsabilele lor, că în ce măsură se vor folosi de

naționalităților – au remarcat organizatorii, care de altfel implică în munca lor și experți ai minorităților, din fostele țări socialiste. Consiliul European și-a deschis deja centrele de informație din Budapesta și București. De la aceste organizații ale naționalităților pot primi informații utile, cu privire la posibilitățile de a concura la anumite fonduri asigurate de Consiliul European.

Congresul FUEV la Komarno

Cea de-a 45 ediție a Congresului Uniunii Federale a Naționalităților din Europa va avea loc între 31 mai – 4 iunie a.c. la Komarno, Slovacia.

În prima zi, domnul Romedi Arquint, președintele Uniunii va prezenta bugetul pe anul trecut, și pe anul 2000. De asemenea, reprezentanții consiliului European, OSCE și UNO vor prezenta câte un raport despre munca lor din anul trecut. În cursul acestor zile va avea loc și admiterea noilor membri în uniune. Participanții la congres vor avea o întâlnire cu membrii guvernului Slovaciei, cu președintele Partidului de Coaliție Maghiară, Bulgar Béla, cu Asociația Germanilor din Carpați. Se

va discuta și despre situația minorităților pe plan european. La Komarno, comunitatea românilor din Ungaria va fi reprezentată de Anamaria Brad.

Posta redacției

Cu cităva vreme în urmă mi s-a întâmplat un caz interesant. După o muncă de cercetare făcută la biblioteca din cetatea Budei, tocmai coboram spre Piața Moscova, când dintr-o curte a ieșit cunoscutul meu Anton Brutaru, cu care apoi ne-am „încins la voarbe”, cum spunea pe vremuri bace Vasile Ciurdariu. Am vorbit despre una și alta, cum e obiceiul între cunoscuți, pînă ce am ajuns la persoana lui Miloș Bihoreanu. La această temă am zăvobit apoi cam mult, datorită insistenței lui Anton. În această insistență s-au accentuat unele deficiențe ale lui Miloș, printre care greșelile gramaticale pe care le face în vorbirea limbii române, apoi unele măsuri autoritare aplicate în funcția pe care o îndeplinește și așa mai departe.

Trebuie să recunosc că am fost pus la o grea încercare. Nu știam ce vrea, ce urmărește Anton: să fie vorba de o simplă critică sau urmărește o încercare de a-l surpa pe Miloș din funcția pe care o îndeplinește. Între timp, am ajuns în piața Moscova, unde ne-am așezat pe o bancă, ca să putem discuta în tihnă despre

ENIGMĂ

această problemă. Deci, nu știam unde vrea să ajungă Anton în această temă. Bănuiam că poate el ar vrea să devină șeful acelei organizații, pe care o conduce Miloș și, poate, vrea să mă convingă să-l sprijin în această încercare. Dar nu mă puteam convinge de intenția exactă.

În această împrejurare m-am hotărât să-mi spun sincer părerea și convingerea. I-am spus că greșeli gramaticale de felul acesta, pe care le comite Miloș, fac și alții în vorbirea românească, deși nu ar trebui să le facă nimeni dintre noi. I-am mai explicat că în momentul de față nu cunosc persoană mai potrivită decât Miloș, în această funcție. Fiindcă la ora actuală, Miloș e singurul care e capabil să lupte mult pentru asigurarea subvențiilor, de care depinde existența organizației. El, Miloș, cel puțin încearcă să mențină nivelul acestei organizații, pe care o conduce. Deci, consider că momentul nu e potrivit pentru o schimbare personală în această privință.

Probabil că expunerea mea a fost convingătoare,

fiindcă Anton s-a arătat de acord cu cele afirmate de mine. În acest consens ne-am luat rămas bun unul de la altul.

După un timp oarecare, am început să constat că relația dintre Anton și Miloș e cu mult mai strînsă și mai prietenească decât cum fusese. Și mi-a părut bine. Mi-am explicat faptul cum că cele spuse lui Anton au avut efect favorabil sau cel puțin convingător.

Nu mai că, în schimb, mi-am dat seama că atitudinea lui Miloș față de mine a devenit rezervată, reținută. La unele întrebări uneori nici nu răspundea la salutul meu. M-am pus pe gînduri și mi-a venit ideea, că poate cele spuse de Anton despre Miloș, acolo în piața Moscova din Budapesta, au fost puse în spinarea mea. De multe ori se întâmplă așa ceva între oameni, regretabil.

Odată l-am și întrebat pe Miloș: s-a întâmplat ceva, ai vreun necaz, fiindcă ești cam reținut față de mine. Mi-a răspuns că nu e nimic, doar a fost bolnav în ultima vreme. Oare numai despre asta să fi fost vorba?...

Georgeta Plugaru

Căutăm translator ocazional!

Pentru tratative comerciale angajăm translator român-maghiar ocazional. Se necesită cunoștințe geografice și locale despre România și experiență în domeniul comerțului.

Așteptăm să Vă prezentați la:

Telefon/fax:

36-1-330-50366

Celular:

06-30-949-0047

Sau în scris: pe adresa săptămînalului.

„Și omul a pus numele tuturor vitelor, păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului...” (Gen. 2. 20.)

Procesul de ungurizare în onomastica română din Ungaria

Aflăm în *Geneză* că după ce Dumnezeu a făcut lumea, l-a încredințat pe om să dea nume tuturor lucrurilor și tuturor viețuitoarelor. De ce oare l-a însărcinat Dumnezeu tocmai pe om? De ce nu a dus El lucrul pînă la capăt? Cred că n-a făcut-o întâmplător și fără un scop anume. Dîndu-i omului libertatea de a crea numele care i se părea lui cel mai potrivit pentru vietatea respectivă, el însuși devenea partener (minor, cei drept) în facerea lumii. Prin acest „botez” omul se simțea mai apropiat sufletește și, totodată, mai responsabil de tot ceea ce-l înconjură. Acest fenomen s-a moștenit. Luăm parte cu plăcere atît în evoluția limbii pe care o vorbim, cît și în onomastică. Astfel, limba se dezvoltă în continuu, iar onomastica evoluează. Facem toate acestea pur și simplu din plăcere, cu cea mai mare dăruire și cu multă, multă precauție. Dar care au fost în trecut și care sînt în zilele noastre acei factori care au intervenit și care intervin în a decide un nume sau altul? De ce nu alegem nume pur românești, sau care ar avea măcar și formă românească, dacă ne considerăm români? Întrebarea vine din partea doamnei Lucia Borza, cînd în articolul intitulat „De ce-i mai frumos Balázs decît Octavian?” ne îndeamnă să revenim la vechile nume sau la numele care se folosesc și în onomastica românească. Se pare logic. Însă, cunoscîndu-ne istoria și situația identității noastre, am putea inversa întrebarea: De ce-i mai frumos Octavian decît Balázs? Mie, personal, nu-mi spune cu nimic mai mult Octavian, nume intrat pe cale cultă în onomastica românească în secolul trecut, provenind din onomastica vechilor romani pentru a înprospăta, a înnoi numele deja existente.

Dar, hai să medităm de ce nu au copiii noștri, de regulă, nume românești?

Pe cît se pare de simplă această întrebare, pe atît este de complicat răspunsul. Dat fiind că alegerea numelui aparține unui proces mult prea subiectiv, lista noastră nu poate fi întreagă.

Alegem nume conform tradiției. Primul băiat primește ori numele tatălui, ori numele bunicului din spre tată. Prima fetiță primește numele mamei, ori numele bunicii din partea tatălui. Aceste prenume, de regulă, sînt nume mai vechi, cu o răspîndire mai largă, ca de exemplu: Gheorghe, Vasile, Mihai, Ștefan sau Ana, Maria, Eva, Florica etc. Însă și aici intervine subiectivismul. Dăm aceste nume nu numai pentru că ele plac cel mai mult urechii noastre, ci pentru că și în acest mod vrem să arătăm dragostea pe care o avem față de soțul, soția noastră sau eventual față de părinți. Interesant

este faptul că și în cazul acestor nume au existat încă din secolul trecut paralele formele vechi, cu diminutivele lor adecvate și forme mai noi care erau, de regulă, împrumuturi din onomastica maghiară, întîlnite în satele învecinate cu populație ungurească. Astfel tata era Gheorghe iar fiul Gyuri, tata era Toader iar fiul Tibi, etc. Erau frecvente numele ca: Sanyi, Zoli, Pisti, Kati, Vali etc. Cei drept, unele prenume feminine de proveniență maghiară cu timpul sau românizat: Mariska trece la Marișcă, Marișcuță, dar fetele acestora puteau fi numite și Marika. Densitatea acestor nume cu formă pur ungurească în onomastica locală demonstrează faptul că încă de pe atunci oamenii nu le erau sau nu li se păreau străine. S-au integrat de timpuriu, fără vreo greutate, în graiul local.

Alegem nume biblice. Pe lîngă nume vechi de origine biblică sau bisericească a anumitor sfinți, au intrat și nume mai recent „descoperite”: Daniel, David, Noemi, Marta, Estera, Rebeca etc. Avantajul acestor nume este că au și formă românească. Însă în cazul acestor nume, diminutivul este mai întotdeauna cel unguresc.

Alegem nume sonore, care să armonizeze cu numele de familie. În ultimii douăzeci-treizeci de ani contează și acordul sonorității numelui întreg. Iar numele de familie apare mereu ungurizat cu alfabet maghiar: Berényi Róbert, Rokszin Réka etc.

Alegem numele unui cunoscut, a unui actor, a unui alt copil pe criterii de simpatie cu persoana. Astfel au intrat în onomastica locală nume ca: Adél, Adrienn, Amália, Gergely, Norbert etc. Aceste nume se folosesc exclusiv în forma lor maghiară, cu diminutivul lor tot unguresc.

Alegem nume, se pare, pe baza *modeli onomastici maghiare*: Anette, Vivien, Nikolett, Kitti etc. Însă dacă cercetăm onomastica românească mai recentă, le găsim aproape pe toate: Anete, Viviana, Nicoleta etc. La noi, din păcate, toate sînt folosite în forma lor maghiară.

Alegem nume de origine pur maghiare: Szabolcs, Orsolya, Attila etc.

Chiar și din modesta noastră prezentare reiese că românii din Ungaria tind spre nume care se găsesc mai ales în onomastica maghiară, pentru a înnoi onomastica locală. Cred că este vorba de o obișnuință și de o tendință de integrare spontană.

De fapt, noi românii am avut și avem paralele două nume: unul românesc local, chiar familial și unul oficial, ungurizat. Bineînțeles că cel românesc era mai bine cunoscut în cadrul generațiilor anterioare: pe Rafira lui Titi, de exemplu, o cunoștea întreaga comunitate, iar pe Pojendán Rachel, aproape

nimeni, poate doar cei apropiați sau foștii colegi de clasă. (Despre numele acesta dublu circulau pe vremuri fel de fel de întîmplări). Știm bine că numele adevărate tradiționale au fost traduse de către oficialități: Rafira în Rachel, Lina în Ilona, Nica în Anna sau Andronika etc. Dar și atitudinea indivizilor era alta față de cele două nume: cu primul se identifica, pe al doilea îl considerau chiar străin. În ultimul timp, în ultimele decenii această atitudine s-a schimbat într-o anumită măsură. Fiecare are și în continuare numele tradițional, local, dar ne identificăm tot mai mult cu numele oficial.

Că lucrurile au luat această evoluție nu este numai vina noastră, cred că se datorează în primul rînd școlilor, unde fiecare elev este numit conform numelui oficial, a cunoașterii limbii maghiare la un nivel superior, a contactului cu lumea maghiară, a conștienței de apartenență la statul în care trăim etc.

Summa-summarum: de ce nu poartă, deci, copiii noștri nume românești?

Pentru că nu a existat o tradiție bine definită în acest sens; pentru că nu am avut contact direct cu onomastica românească; pentru că aceste nume nu au ajuns pînă la noi și chiar de ar fi ajuns, ele păreau la fel de străine ca cele intrate direct din oricare altă limbă. Pe undeva, cred că și în cazul onomasticii, funcționează aceleași procedee ca și în cazul folosirii limbii literare române: deși cunoaștem cuvintele literare, ele nu ajung să fie utilizate în vorbirea curentă.

De ce? Pentru că ni se par mai străine decît cele maghiare.

Iar ceea ce privește folosirea numelui în situații și publicații românești, sînt de părerea că toți folosim numele cu forma lui românească, bineînțeles în cazul posibilităților. Traducerea forțată a numelor ungurești sau a numelor ce și-au pierdut deja forma românească mi se pare o exagerare și o strădanie inutilă.

Ana Hoțopan

Ethno-business

Nu prea demult, cîțiva țigani din Budapesta s-au îmbrăcat în haine românești simțind mirosul banului... A și fost tam-tam mare și „ospaț”. Românii adevărați ca să nu rămîină de rîsul lumii, s-au unit și ei, apoi au cîștigat meciul... Ce fel de cîștig?... Și cine a cîștigat...? Nu se știe...?!

La începutul acestui an, la Budapesta am avut o discuție lungă cu o persoană competentă în problema minorităților. Domnul mi-a atras atenția că tot ce se întîmplă la noi are un gust amar, un miros de „ethno-business”. Ce expresie potrivită!

Am încercat să contrazic interlocutorul meu, dar mi-am dat seama că nu am prea multe argumente serioase. Critica mi-a picat cam rău, deși tot ce a spus s-a nimerit – adevăruri și lucruri concrete pe care nu am putut să le contrargumentez.

Statul e generos: pentru Autoconducerea pe Țară a Românilor din Ungaria s-au asigurat 31 de milioane de forinți, majoritatea acestor bani, cum am mai scris-o, se strecoară în buzunarul unui strat subțire, pentru că o mîină de oameni ne conduc și poartă tratative cu politica mare pentru soarta noastră. Banii se scurg cu explicația cum că așa s-a votat..., așa e politica. Apoi, sub semnul autonomiei culturale, „domnesc” cei aleși... Fără să fiu invidios: sînt cîțiva printre ei, care primesc leafă din mai multe surse minoritare – ce „business” bun. Este un adevărat ethno-business”, are dreptate persoana „competentă”.

Politica mare își spală mîinile, și susține cum că iată, ne-a asigurat sursele financiare, apoi „folosiți-vă de ele”.

Din aceste 31 de milioane, ce ajutor ar putea primi cultura?! Ce ajutor ar putea primi școlile noastre, (vai de capul lor)?!... Cu aceste fonduri, am putea mărșălui bine spre „autonomia culturală” mult dorită. Deci, statul nu ne împiedică în muncă, dar nici nu ne ajută atunci cînd dă bani – aruncîndu-i în vînt, fără să controleze...

E democrație, e libertate, e liberalism. Mai mult chiar: e haos. Și în aceste condiții „business”-ul e virulent. Bine a zis prietenul meu bătrîn mult stimat și înțelept: „Nu acela-i om prost care mîncă șapte pite, numai cine le dă!” Statul le dă, le asigură din impozitul nostru. Din banii noștri, înfloresc „ethno-business”-ul și „se întărește caracterul nostru de comunitate, de spirit și de coerență”. Să trăiască! La mulți ani!

Apoi să nu ne mirăm, dacă peste cîțiva ani, aceia vor mărșălui sub steagul „ethno-business”-ului nostru, care nici nu aparțin de neamul nostru. Să nu ne mirăm!

Șt. Oroian

Întâlnire transfrontalieră la Iratoșu Mare

În relațiile cu România din ultimul timp, raporturile interjudețene ocupă un capitol aparte (mai ales în raportul județelor limitrofe). Tot mai multe delegații ale prefecturilor și ale primăriilor se vizitează reciproc, tot mai multe relații de localități înfrățite fac ca tot mai multe așezări din Ungaria și România să se cunoască, să schimbe păreri, să se consulte. În acest fel „diplomația populară”, cum îi spunem, câștigă tot mai mare teren.

O astfel de contribuție a însemnat-o și a zecea ediție a Întâlnirii transfrontaliere, care a avut loc la începutul lunii mai în localitatea Iratoșu Mare din România.

Primarii din 17 localități din județele Bichiș și Arad s-au întâlnit pentru a dezbate coordonarea activității din domeniul economiei, al culturii, din învățământ și sport din zona transfrontalieră, totodată pentru a face și un scurt rezumat al unei perioade de cinci ani de colaborare.

La consfătuirea de la Iratoșu Mare, la care au participat și reprezentanți ai organelor vamale, grănicerești și ai administrațiilor din cele două județe s-a accentuat că pe parcursul celor cinci ani s-au creat toate premisele necesare unei colaborări eficiente, în realizarea căreia posibilitățile programului PHARE constituie un cadru optim. **Tiberiu Iuhas**

Convorbiri la AȚRU

Din inițiativa lui **Traian Cresta**, președintele Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria, în ziua de joi, 25 mai a.c. se va ține la sediul AȚRU o consfătuire privitoare la probleme economice și turistice din sfera micului trafic de mărfuri. Tema este motivată prin relațiile bilaterale tot mai intense din zonele noastre transfrontaliere. La convorbire vor mai participa reprezentanții Ambasadei României de la Budapesta, ai Consulatului României de la Seghedin și, firește, reprezentanții forurilor vamale și grănicerești.

Uniunea Europeană și relațiile transfrontaliere

Cu titlul „*Spirit comun sub semnul Uniunii Europene*”, vinerea trecută, la 12 mai, s-a organizat la Apátfalva Ziua Europei.

Programul a început cu cuvântul de deschidere al primarului localității **Vári Miklós**, după care s-a vorbit despre relațiile județelor Arad și Csongrád și s-a făcut o evaluare a activității comune a primarilor din județele Arad și Bichiș. A fost prezentată activitatea biroului de inovație pentru întreprinzători și a secretariatului limitrof, s-a discutat despre pregătirea Ungariei la aderarea la Uniunea Europeană și s-au dezbătut posibilitățile relațiilor economice transfrontaliere. S-au oferit informații și despre relațiile și posibilitățile culturale transfrontaliere. Paralel cu acest program s-a desfășurat un concurs între elevi din școlile medii despre Uniunea Europeană.

Se va reduce munca la negru

Ungaria și România au semnat recent un acord prin care se angajează să elibereze, reciproc, în fiecare an, 8.000 de permise de muncă pentru angajații sezonieri.

Acordul va contribui la eliminarea muncii la negru și va acorda securitate muncitorilor, a declarat, la Budapesta, ministrul român al Muncii și Protecției Sociale, **Smaranda Dobrescu**. Ministrul român apreciază că între 5.000 și 10.000 de români sînt angajați ilegal în Ungaria în fiecare an. La rîndul său, ministrul ungar al Protecției Sociale și Familiei, **Harrach Péter**, a declarat că prin extinderea oportunităților legale pentru munca sezonieră, Ungaria contribuie la consolidarea legăturilor economice și sociale cu România. **I. K.**

Din nou despre reprezentanța în Parlament a minorităților

În cazul în care partidele parlamentare nu vor ajunge la un consens în privința reprezentării în Parlament a minorităților, atunci în acest ciclu de guvernare nu va lua naștere o lege nouă – a declarat **Hargitai János**, deputat parlamentar FIDESZ, cu ocazia unei întâlniri organizate de fundația Friedrich Ebert, la Budapesta.

Deputatul a accentuat că trebuie soluționată o dată pentru totdeauna problema reprezentării politice a minorităților din Ungaria, după ce Adunarea Națională a tot amînat ani în șir rezolvarea acestei chestiuni.

La rîndul său, domnul **Heinek Ottó**, președintele Autogovernării pe Țară a Germanilor a declarat că în momentul de față lipsește voința politică și acea generozitate, care ar face posibilă reprezentarea parlamentară a minorităților. În opinia domniei sale, toți politicienii minoritari au dreptul să se amestece în problemele țării, drept care competența lor nu poate fi limitată numai la chestiuni culturale și de învățămînt.

Expertul **Mészáros István László** a propus drept soluție delegarea reprezentanților de minoritate în comisiile Parlamentului sau înființarea unui consiliu consultativ al minorităților pe lângă Oficiul Președintelui. **I. K.**

Festivalul Cercurilor Perinița

În ziua de 26 mai a.c. va avea loc la Centrul Cultural Românesc din Giula Festivalul Cercurilor „Perinița”, organizat și în acest an sub egida Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria. La noua ediție a întâlnirii, care are ca scop păstrarea și promovarea tradițiilor strămoșești specifice folclorului naționalității noastre, s-au înscris aproape toate școlile românești din Ungaria. În acest an a primit invitație și școala din Darvas și

Jaca, unde din nou a început predarea limbii române.

Astfel la întâlnirea de la Giula sînt așteptați peste 300 de elevi și profesori, care prin înscrierea la festival au dovedit în primul rînd interesul față de încercarea de supraviețuire, de păstrare a existenței noastre ca minoritate, atestînd semnificația majoră a cîntecului și dansului românesc, care ne unesc încă sufletește unii pe alții indiferent de vîrstă.

Program festiv la Apateu

În ziua de 20 mai 2000, primarul din Apateu **Dani Imre** și primarul **Pavel Maier** din Cheresig vor deschide într-un cadru festiv frontiera dintre cele două țări, la cunoscutul Tum Ciung. În cadrul unei slujbe din biserica reformată va fi sfințit și predat steagul țării. În timpul sărbătorii de o zi se va dezveli și o placă memorială în cinstea mileniului. La serbare se așteaptă și o delegație din localitatea înfrățită Vașcău, precum și oaspeți din localitățile bihorene învecinate. **Șt. O.**

Încă o dată despre programa-cadru și manualele noi

Comisia cu problemele învățămîntului din cadrul Autogovernării pe Țară a Românilor din Ungaria ține tocmai în ziua de vineri, 19 mai, după-masă la ora 14, la sediul AȚRU, o nouă ședință. Sub conducerea președintei **dr. Maria Berényi**, în actuala rundă a dezbaterilor – în ședință lărgită – se va dezbate din nou posibilitatea finisării programelor școlare și a programei-cadru, ca apoi, în concordanță cu deciziile aduse, să se treacă la întocmirea manualelor școlare necesare.

Probleme de actualitate ale limbii române

O seamă de probleme, păreri contradictorii și dileme îi preocupă pe cei implicați în scrierea publică în limba română. Din inițiativa UCRU s-a convocat pe ziua de 20 mai o ședință la sediul Uniunii, unde urmează să fie dezbătute cele mai importante chestiuni din domeniul lingvisticii și al limbii române contemporane. Cu participarea celor mai competenți reprezentanți ai domeniului, consfătuirea va desemna pe acei specialiști, care vor elabora apoi un cadru unitar, pentru scrierea uniformă a unor termeni, nume, denumiri etc. **E. I.**

Tabără la Bătania

În perioada 19-24 iunie se va desfășura la Bătania cea de-a XI-a ediție a Taberei Naționalităților din Cîmpia de Sud.

Sînt așteptați copii din școlile generale de naționalitate română, sîrbă și slovacă, dar și-au anunțat participarea și tineri din România și Iugoslavia. În programul taberei, organizatorii au inclus cercuri de limbă maternă, muzică și dans popular, cursuri meșteșugărești și de artă culinară, iar în penultima zi, un joc comun. Prezentările se pot face la numărul de telefon: 68/456-005.

La Fundația publică s-a încheiat prima rundă a concursurilor

Majoritatea banilor care pot fi obținuți prin concurs pentru diferite programe culturale de naționalitate au fost împărțiți în luna aprilie. Sursa acestor subvenții de stat este Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”. Delegatul Autoguvermării pe Țară a Românilor din Ungaria (AȚRU) în această Fundație este Gheorghe Marc. La lucrările din 27 aprilie ale forului decisiv al Fundației a participat încă dr. Maria Berényi, predecesorul curatorului actual al AȚRU. (Aceasta și pentru că înregistrarea juridică în calitate de curator a lui Gheorghe Marc nu s-a putut face încă, iar Maria Berényi a fost desemnată mult mai devreme în diferitele comisii de lucru ale Fundației). Din scrierea lui Ștefan Frățean vom afla despre deciziile aduse la ultimele două ședințe ale Fundației publice.

Cele mai numeroase concursuri au sosit și în acest an pentru runda întâi, în categoria „programe culturale, păstrarea tradițiilor”. Au fost înaintate aici 75 de concursuri românești. Dintre acestea au primit sprijin financiar 36 de programe pentru care s-au acordat în total 3 milioane 370 de mii de forinți. Cea mai serioasă subvenție a primit-o Primăria și Căminul cultural din Micherechi, 530 000 de forinți, subvenție cu care va putea finanța munca echipei de dansuri populare „Gheorghe Nistor”. S-au dat subvenții considerabile și bihorenilor, pentru comuna Jaca, de exemplu, 360 de mii de forinți. Din această sumă 200 de mii de forinți sînt asigurați școlii generale pentru organizarea întâlnirii pe Țară a cercurilor școlare românești, iar 100 de mii autoconducerea românești pentru realizarea întâlnirii localităților înfrățite. Autoguvermarea românească din

Darvas s-a prezentat pentru prima dată la Fundație

și a încasat o subvenție de 60 de mii de forinți, pentru organizarea cursului de limbă. Primăria din Veched a primit și ea 70 de mii de forinți pentru organizarea Zilei culturale. AȚRU a obținut pentru cele două concursuri pe care le-a înaintat în această categorie 350 de mii de forinți. Din această sumă va putea subvenționa cu 200 de mii organizarea ediției din acest an a întâlnirii „Perinița”. Dintre organizațiile civile, Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria a primit și ea o subvenție considerabilă, 329 de mii de forinți, din care 155 de mii pentru organizarea seratelor literare. Corul „Pro Musica” din Giulia a primit și mai mult: 370 de mii, pentru trei programe. Întîlnirea corală internațională de muzică sacră a fost finanțată cu 200 de mii de forinți.

Dintre numeroasele concursuri românești din această categorie au trebuit însă respinse 27 de dosare din cauza lipsei de fonduri, iar 12 au fost incomplete și astfel nici nu s-a lucrat la ele. Dar în această categorie au mai putut fi înaintate concursuri pînă pe data de 5 mai

a.c., plănindu-se programe culturale pentru perioada 1 septembrie 2000 și 28 februarie 2001.

Perioada din urmă este valabilă și pentru categoria concursurilor „tabere de copii, excursii de studii pentru elevi”. În prima rundă, concursurile românești au obținut 1 milion 21 de mii de forinți. Am avut 25 de concursuri, dintre care însă foarte multe, 17 la număr, au fost incomplete. AȚRU a înaintat un concurs bine documentat și a obținut

400 de mii de forinți pentru organizarea taberei de copii

cu scopul răspîndirii cunoștințelor despre tradițiile noastre populare. Asociația Culturală a Românilor din Chitighaz a primit o subvenție de 300 de mii, banii fiind acordați pentru organizarea taberei de dansuri populare. O organizație mai puțin cunoscută, Asociația „Csaba” se poate bucura și ea de o subvenție de 250 de mii de forinți, obținînd acest sprijin pentru organizarea taberei de dansuri populare. Autoguvermarea românească din Giulia va putea realiza tabăra de creație pentru elevii de școală generală cu ajutorul a 160 de mii de forinți. În această categorie a mai primit 100 de mii de forinți și Asociația „Pentru Micherechi”, plănind o excursie în România.

În categoria „cursuri de perfecționare pentru reprezentanți ai minorităților” au fost înaintate relativ puține concursuri românești, 5 la număr. Au primit sprijin 3 concursuri, celelalte două fiind incomplete. S-au asigurat 200 de mii de forinți pentru Autoconducerea românească din sectorul VII al Budapestei cu scopul subvenționării continuării șirului de întîlniri despre istoria civilizației și științei românești. Tot 200 de mii a obținut și Comisia pentru minorități a Autoconducerii județului Bichiș pentru organizarea a două programe printre care și cursul de perfecționare a deputaților minoritari în România.

Doar 3 proiecte românești au fost înaintate Fundației în categoria „media electronică a minorităților”, din care două

concursuri nici n-au corespuns criteriilor riguroase de formă. Singurul concurs câștigător a fost cel al ziaristului din Seghedin, Tiberiu Boca primind 298 de mii de forinți pentru realizarea unui film documentar în Ungaria și România despre viața și activitatea aventuroasă a preotului Alexandru Ruja, originar din Micherechi, binecunoscut și de credincioșii din Chitighaz.

Dacă sumele acordate comunităților românești pentru realizarea programelor mai sus pomenite le-am numit considerabile, aceste subvenții vor părea de-a dreptul mărunțșuri, comparîndu-le cu sumele asigurate de Fundație în categoriile

Ungaria), Eva Cozma Frățean (100 de mii pentru culegeri de cîntece populare pentru școlile românești), Elena Csobai (100 de mii de forinți pentru cercetarea activităților instituțiilor culturale ale românilor din Ungaria în sec. al XVIII-XX, din punct de vedere al contribuției acestora la formarea identității comunității românești ai timpului).

La Fundația publică s-a mai decis și despre acordarea unor burse de creație. Românii au înaintat aici 18 concursuri, exact jumătate dintre ele au și primit sprijin bănesc. Dar nu și în categoria „muzică”, în care au fost respinse toate concursurile românești, trei la număr (două

Tabără de creație la Giulia

„programe de cercetare” și „programe științifice” Institutului de cercetări al românilor din Ungaria. De la bun început trebuie să precizăm, este vorba despre proiecte bine definite, întru totul corespunzătoare criteriilor prescrise de Fundația publică. Avînd în vedere munca de specialitate perseverentă, se va înțelege de ce poate să fie beneficiarul numărul unu al acestor categorii Institutul românesc, care obține în anul 2000 o subvenție de 2 milioane 250 de mii de forinți. Din această sumă face parte subvenția de 400 de mii de forinți acordată pentru organizarea celui de-al X-lea simpozion științific. Institutul cu renume binemeritat primește apoi cîte

400 de mii de forinți pentru realizarea programului de cercetare

în domeniul etnografiei și istoriografiei. Aceeași instituție primește și cîte 300 de mii pentru cercetările literare, lingvistice și socioculturale. Cu scopul finanțării cercetărilor necesare pentru realizarea cronologiei românilor din Ungaria între anii 1900-2000, Institutul obține 250 de mii, iar pentru cercetările din domeniul credinței populare la românii din Ungaria, 200 de mii de forinți.

Fundația a acordat subvenții nu numai unor instituții sau organizații, ci și pentru proiecte de cercetare personale. Opt la număr au fost concursurile românești în această categorie, dintre care doar un singur proiect s-a considerat nedevelopat, și acesta n-a primit sprijin financiar. Vom trece în revistă acum numele cercetătorilor și titlul proiectului lor, al acelor concurenți, care au primit sprijin de cel puțin 100 de mii de forinți: dr. Maria Berényi (140 de mii pentru cercetarea activității lui dr. Iosif Siegescu), Ana Borbély (130 de mii pentru cercetări lingvistice la Chitighaz), Emilia Martin Nagy (130 de mii pentru cercetarea etnografică a cimitirelor ortodoxe românești din

dintre ele din cauza lipsei de fonduri disponibile). La fel s-a motivat și respingerea singurului concurs românesc în categoria „coregrafie”. Trei au fost concursurile în categoria „literatură”, două au și primit subvenție, dr. Maria Berényi (180 de mii de forinți pentru scrierea celui de-al IV-lea volum de poezie) și Ana Radici Repisky (50 de mii de forinți pentru realizarea unor creații de beletristică).

Cele mai multe concursuri au sosit în categoria „artă plastică”. Au fost înaintate aici 11 dosare. Au primit bursă între 50 de mii și 180 de mii de forinți șapte artiști români. Dintre ei au obținut bursă de creație de peste 100 de mii de forinți pentru realizarea diferitelor planuri concrete Ștefan Oroian (180 de mii) și Stela Santău (100 de mii de forinți).

La rezultatele primei runde a concursurilor se mai pot adăuga și cîteva aprecieri statistice. Au înaintat concursuri toate autoguvermarile românești din Bihor, inclusiv școlile generale din Apatou, Bedeu și Săcal, dar

n-a sosit nici de această dată vreun concurs

de la importanta școală românească din Chitighaz sau de la unicul Liceu românesc din Giulia. N-au avut nici un concurs organizațiile și instituțiile românilor din Aletea, Cenadul Unguresc sau Leucușhaz, dar n-a apelat la Fundație decît cu un singur dosar de concurs comunitatea românească din Seghedin, considerată puternică.

Adunarea curatorilor Fundației va decide în luna mai despre concursurile înaintate în domeniul „viață religioasă”, „activități teatrale”, „achiziții pentru bibliotecă”, „presa scrisă locală și activități editoriale”. Vești despre activitatea Fundației publice pentru minoritățile naționale și etnice din Ungaria veți putea afla și din numere viitoare ale Foii românești.

Tabără de dansuri populare la Chitighaz

Viitorul se clădește în prezent

Adevărata religie conferă guvernării sprijinul cel mai sigur.

Viitorul acestei națiuni depinde de educația creștină a tinerilor. Este imposibil să se guverneze fără Biblie.
George Washington

Societatea în care trăim astăzi s-a schimbat foarte mult și acest lucru îl recunosc, nu fără o oarecare îngrijorare atât cei mai în vârstă, cât și cei mai tineri. Fiecare părinte uitându-se dincolo de ziua de azi are toate motivele să se întrebe ce se va întâmpla cu copiii mei peste zece sau douăzeci de ani.

E de înțeles o astfel de îngrijorare, însă viitorul se clădește în prezent. O familie, o biserică, o națiune, care nu înțeleg responsabilitatea care le revine de a investi astăzi în copiii și tinerii pe care îi au, sunt sortite pieirii.

În urmă cu câțiva ani, Biserica Baptistă română din Micherechi a început să dezvolte un proiect care vizează formarea spirituală, intelectuală și culturală a copiilor și tinerilor din biserică. În fiecare an sunt organizate misiuni în România, conferințe, concursuri, diferite întâlniri cu tineri sau copii din țară sau străinătate, tocmai pentru că biserica este conștientă că viitorul se clădește acum în ei.

Astfel, duminică 14 mai, împreună cu un grup de 50 de persoane format din copii și părinți, am făcut o vizită misionară la Biserica Baptistă din Tulca, România, apropiată atât sufletește, cât și geografic de Biserica Baptistă română din Micherechi.

Credem că programul, bine pregătit, al zilei a adus în mintea și sufletul copiilor amintiri care nu se vor șterge niciodată. Dar pentru aceasta a fost nevoie de muncă. Dimineață, copiii au participat la serviciul de închinare al bisericii din Tulca, aducând bucurie în inimile celor prezenți și laudă lui Dumnezeu prin cântecele, poeziile și sceneta pe care le-au pregătit. Alături de copii au adus glorie lui Dumnezeu prin cântare frații Martin, fratele Mihai Martin, Ghiuruș Păcaș împreună cu invitata lui din Canada și nu în ultimul rând Mircea și Vali Tăședan, vechi și buni prieteni ai Bisericii Baptiste române din Micherechi. Cuvântul lui Dumnezeu a fost prezentat de pastorul Bisericii Baptiste române din Micherechi, fratele Daniel Burtic, născut în Biserica Baptistă din Tulca.

La amiază, copiii împreună cu părinții au servit în sala de nunți a bisericii o mâncare deosebit de bine pregătită, după care a urmat surpriza cea mare. Copiilor de la Micherechi le-a fost pregătită o întâlnire cu copiii din biserică și cu copiii de la grădinița bisericii din Tulca. Cu această ocazie copiii de la Micherechi au oferit daruri celor din Tulca și toți, împreună cu Mircea Tăședan au învățat două cântece cu care l-au laudat pe Dumnezeu și l-au îmbrăcat pe cei prezenți în biserică, la serviciul de după amiază. Atât copiii, cât și părinții au avut posibilitatea să viziteze grădinița Bisericii Baptiste din Tulca, unde se oferă o îngrijire și o educație deosebită atât copiilor membrilor bisericii, cât și celorlalți copii din Tulca care au preferat această grădiniță. Învățătorii de la Școala Duminicală a celor două biserici au avut și ei parte de o reală și benefică părtășie. Nu s-a trecut nici peste timpul de joacă. Băieții s-au împărțit repede în două echipe pentru a le oferi spectatorilor un adevărat joc amical de fotbal.

Dar întotdeauna, când lucrurile decurg bine și spre fericirea celor implicați, timpul devine necruțător. Chiar dacă a fost o zi de vară, soarele ne-a avertizat din timp că trebuie să apună. După serviciul de după amiază am mai servit o gustare oferită de gazde, am mulțumit cu căldură și sinceritate celor care ne-au primit cu atâta dragoste și pe care ne-am bucurat mult să-i cunoaștem, și ne-am urcat în mașini pentru a trece granița cu bine, înapoi acasă.

Credem că nu ne-am despărțit pentru multă vreme de cei pe care am început să-i îndrăgim atât de mult. Credem că astfel de întâlniri sunt bune când sunt repetate, pentru că schimbul de experiență nu poate decât să ne îmbogățească.

Pagină realizată de Nicoleta Burtic

Copiii bisericii din Micherechi în program la Tulca, România

Mihai Martin cântă în biserica din Tulca

Suzana Wesley, mamă a nouăsprezece copii, n-a făcut școala de pedagogie, dar a educat pe unii din cei mai de seamă oameni ai Americii. Deși vechi de două sute de ani, regulile ei sunt la fel de valabile pentru creșterea copiilor din ziua de azi:

1. Nu îngădui să se mănânce între mesele zilnice.
2. Pune copiii la culcare la ora opt seara.
3. Cere-le să ia medicamentele fără mofturi.
4. Frânge încăpățănarea capriciilor și vei lucra împreună cu Dumnezeu la mântuirea sufletului.
5. Învăță-i să se roage de îndată ce învață să vorbească.
6. Cere-le tuturor să stea cuminți la biserică până la terminarea programului.
7. Nu le da nimic când plâng isteric, dă-le doar atunci când vorbesc frumos și politicos.
8. Ca să nu încurajezi minciuna, nu pedepsi o greșală recunoscută însoțită de părere de rău.
9. Nu lăsa niciodată nepedepsit un păcat.
10. Nu pedepsi niciodată un copil de două ori pentru aceeași greșală.
11. Laudă și încurajează buna purtare.
12. Orice încercare de a face ceva bun, oricât de nereușită ar fi, trebuie laudată.
13. Respectă dreptul la proprietate, chiar și în cele mai mici amănunte.
14. Ține-te întotdeauna de cuvânt.

Nu toate sunt de folos

„Toate lucrurile îmi sunt îngăduite, dar nu toate sunt de folos;

toate lucrurile îmi sunt îngăduite, dar nimic nu trebuie să pună stăpânire pe mine”

„Toate lucrurile sunt îngăduite, dar nu toate sunt de folos.

Toate lucrurile sunt îngăduite, dar nu toate zidesc” – 1 Corint. 6:12; 10:23

„Nu toate sunt de folos”. Termenul face referință mai mult la „devenirea lăuntrică” decât la îmbogățirea materială. Astăzi se vorbește mai mult despre ce poți dobândi, decât despre ce poți deveni. Ideea avansării este aceea a călătoriei spre un țel anume,

iar progresul este nu în cantitatea bagajului acumulat, ci în distanța parcursă. În limba greacă, termenul înseamnă „a duce împreună” și cea mai bună traducere a lui este una cu semnificația de: „a avea un profit”.

Pavel se așază pe sine în centrul universului și, privind în jur, zice: „Toate lucrurile sunt îngăduite”. Arta îmi este îngăduită; și tot așa de îngăduite îmi sunt și muzica, și știința și jocurile sportive și felurile mâncări – toate îmi sunt îngăduite. Dar unele din lucrurile care îmi sunt îngăduite nu-mi sunt de nici un profit; ele nu îmi vor înlesni avansarea personală, creșterea, ele nu-mi vor ajuta la integrarea mea desăvârșită în ordinea divină cosmică, care este centrată în Christos și în Dumnezeu.

Acesta este cel dintâi principiu care separă lucrurile din jurul meu în două categorii: acelea pe care este profitabil să le fac, și acelea pe care nu este de folos să le săvârșesc.

Există mii de lucruri pe care pot să le fac în Ungaria, dar multe dintre acestea nu-mi sunt de folos personal, nu-mi înlesnesc progresul, nu-mi vor contribui la dorința mea fundamentală de a conlucra cu Christos și cu Dumnezeu.

„Toate lucrurile îmi sunt îngăduite, dar nu toate îmi sunt de folos”

Uneori, ceea ce este bun pentru tine, s-ar putea să nu fie la fel de bun pentru mine. Fiecare om stă individual în fața cosmosului (ordinii cosmice) și trebuie să definească personal lucrurile înconjurătoare îngăduite. Primul principiu după care trebuie să se ghideze este acesta: „Mă ajută acest lucru să mă dezvolt și să mă îndrept spre locul final pe care mi l-a hărăzit Dumnezeu în voința și ordinea Lui perfectă?”

Pastor Daniel Burtic

Programul de duminică al Bisericilor baptiste

Cenadul Unguresc

– ora 9.30 și 14.00 – serviciu divin

Chitighaz

– ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 15.00 – serviciu divin

Micherechi

– ora 9.00 – oră de rugăciune
ora 10.00 și 17.00 – serviciu divin

Vasile Poiendan:

Hristos a înviat

Moarte unde ți-i puterea
Căci Hristos te-a biruit
El a frînt zăvorul morții
Din mormînt cînd a ieșit.

Na-u fost lanțuri ca să-l lege
Nici putere pe pămînt
Iisus a biruit moartea
Cînd a înviat din mormînt.

Piatra grea ce era pusă
Pe mormîntul Domnului
Într-o clipă la o parte
S-a fost dat de groaza lui.

Cînd ostașii plini de groază
Au fugit de frica lui
Au ieșit cu biruință
Iisus, Fiul Cerului.

În el avem deci nădejde,
Cel ce moarte a biruit
Îl iubim pentru că El
Mai întîi ne-a fost iubit.

Veniți dar cu mic și mare
Să vestim în lung și-n lat
Căci Hristos, a Păcii Rege
Azi din morți a înviat.

**Orarul slujbelor ortodoxe
de duminică, 28 mai 2000**

Bichiș –	ora 9.00 – pr. Petru Pușcaș
Budapesta –	ora 10.00 – pr. Marius Maghiaru
Catedrala din Giula –	ora 10.00 – P.S. Sofronie, pr. vicar Pavel Ardelean
Chitighaz –	ora 9.30 – pr. Florin Olteanu
Crîstor –	ora 9.30 – pr. Alexandru Șereș
Giula II. –	ora 8.30 – pr. Petru Pușcaș
Jaca –	ora 10.00 – pr. Cosmin Pop
Leucușhaz –	ora 9.00 – pr. Ilie Ciocan
Micherechi –	ora 9.00 – pr. Ioan Bun
Otlaca-Pustă –	ora 9.00 – pr. Teodor Marc
Peterd –	ora 10.00 – pr. Origen Sabău
Seghedin –	ora 9.30 – pr. Aurel Becan

**Programul Adunării „Oastea Domnului”
din Micherechi**

Duminică,	ora 17.00 – program religios
Marti,	ora 18.00 – oră de rugăciune

Foto: V. I.
În prima duminică după Paști, credincioșii ortodocși din Apatcu, împreună cu preotul lor Origen Sabău au oficiat pomenirea morților în cimitirul satului.

**Cum ne adresăm
persoanelor de cult?**

Biserica este alcătuită din toți cei care cred și-l mărturisesc pe Hristos – ca Dumnezeu și Om –, sînt botezați în numele Tatălui, al Fiului și al Sfîntului Duh, își conduc viața după exigențele Revelației lui Dumnezeu. Toți membrii Bisericii au aceleași drepturi și obligații.

Dintre membrii Bisericii, unii au primit responsabilități aparte prin taina hirotoniei, fiind numiți clerici. Clericii pot fi celibatari (călugări) sau căsătoriți. Cu începere din secolul al IX-lea, episcopii au fost aleși numai dintre călugări. Din punctul de vedere al dreptului sacru, clericii se împart în trei clase: diacon, preot, arhiereu. Trecerea dintr-o clasă în alta se face prin hirotonire. Din punct de vedere administrativ, în cadrul fiecărei trepte clericale există diverse grade. În general, clericilor ne adresăm cu apelativul „părinte”, dar există și formule specifice de adresare: pentru diacon și preot: „părinte”, „preacucernice părinte”, „preacuvioase părinte” (dacă diaconul sau preotul este călugăr); în Ardeal, sub influență occidentală, se folosește și formula „domnule părinte”. Pentru arhiereu: dacă este arhiereu-vicar, episcop-vicar sau episcopul unei eparhii, „preasfînțite părinte”; dacă este arhiepiscop sau mitropolit, „înalt preasfînțite părinte”; dacă este patriarh, „preafericite Părinte Patriarh”, „Sanctitate” (în cazul în care acest titlu a fost adoptat de respectiva patriarhie; aceeași formulă se folosește și pentru papa de la Roma).

Pr. Vasile Raducă:*Ghidul creștinului ortodox de azi***Biruință care
ne dă și acum putere**

Suntem, încă, în perioada Sfintei Învieri. Vreme de patruzeci de zile – până la Înălțarea Domnului – salutul de sărbătoare stăruie pe buzele noastre. Iar drumul către celălalt praznic trece prin popasuri speciale. Am trecut prin Duminica Tomii și prin cea a Femeilor Mironosițe. Urmează Duminica Slăbănogului (a vindecării de către Domnul a unui slăbănog, bolnav de treizeci și opt de ani), a Samaritencei și, în fine, a Orbului (a vindecării unui orb din naștere de către Domnul).

Sunt, toate aceste duminici deosebite, semne ale Legii celei Noi. Lege care vine, oarecum, altfel decât Legea cea Veche: atât slăbănogul, cât și orbul din naștere sunt vindecați într-o zi de sîmbătă, zi aflată în mare cinste la poporul Vechii Legi. Este, Legea cea Nouă, altfel decât ceea ce se cunoscutese până atunci. Nu mai apare constrângerea literei legii, a forme împotriva conținutului. Adevărul este descătușat, vâlurile protectoare, care-l apărau de ochii pătimișii cad, începe o adevărată eră a Duhului, a libertății în Duhul. De altfel, în convorbirea Mântuitorului cu femeia samarineancă, Domnul însuși face referire la aceasta, vestindu-i celei cu care sta de vorbă – iarăși, nesocotind oprirea de la aceasta din Legea Veche, care nu îngăduia o discuție între un iudeu și un samarinean – vestindu-i, așadar, că „vine ceasul și acum este, când adevărații închinători se vor închina Tatălui în duh și în adevăr” (Ioan 4,23).

Cade domnia literei Legii, se naște, prin Cuvântul lui Dumnezeu, domnia Adevărului, a conținutului Legii, iar Acesta este chiar Cuvântul lui Dumnezeu, Care a spus despre Sine: „Eu sunt Calea, Adevărul și Viața” (Ioan 14,6). Încetează robia față de porunci exterioare omului și începe libertatea lăuntrică a celor care Îl urmează pe Cel ce este (Ieșire 3,14), pe Cuvântul lui Dumnezeu făcut om, mort pentru noi și înviat, început al învierii noastre, înaintemergător al nostru în slava lui Dumnezeu.

Această nouă Împărăție, a bucuriei și a libertății în Duhul Sfînt, începe să se arate cu putere din chiar Ziua Învierii Domnului. Frica de prigoană a ucenicilor este alungată, neîncrederea, încăpățănarea lui Toma, setea lui de a pipăi miracolul sunt înlăturate prin gestul de mare iubire al Fiului lui Dumnezeu, Care, așa cum face mereu cu fiecare dintre noi, îi satisface ucenicului nedumerit cererea, iar credincioaselor femei purtătoare de miruri le schimbă frica și uimirea (Marcu 16,8) în încredințare a Învierii.

Aceasta este Noua Lege: ne contrariază, ne pune pe gânduri, ne provoacă. Nu seamănă cu nimic altceva. Este plină de puterea Duhului Sfînt, respiră sufletul libertății Celui Înviat din morți, calcă în picioare toate conformismele, toate locurile comune, toate comoditățile lumii oamenilor mulțumiți de ei înșiși. Așează în loc uriașa „nebulie” a jertfei absurde, incununate însă, în ciuda tuturor așteptărilor rătăcioase, cu o mare biruință a Vieții asupra morții. Biruință care ne dă și acum putere de-a striga, nebunia de a vesti iar și iar, neobosit, că:

Hristos a înviat!

+ Ioan
Episcop

Jula, Duminica Femeilor Mirofore, 2000

Pagină realizată de Ț. P. S. Sofronie

Cei mai mici „ostași” din Micherechi**Colțul copilului
credincios****Copilașul și îngerii**

– Unde stați voi îngerași
Și ce faceți, dragălași?

– Lîngă Tatăl nostru stăm,
Îi cîntăm și ne-nchinăm.

– Cum aș face, dragălași
Să fiu și eu îngeraș?

– Să fii bun și-ascultător
Și ne poți fi frățior.

Clipe festive – pentru ultima dată împreună

„Cel ce se îndoieste de folosul școalelor și al învățaturii,
se îndoieste despre folosul soarelui și al razelor lui...”
(Gavriil Munteanu)

Douăzeci și șase de elevi și-au luat rămas bun simbăta trecută, la 13 mai, de la profesorii și colegii lor de la *Liceul N. Bălcescu* din Giula. Pentru prima dată, serbarea festivă s-a ținut în sala de teatru a Centrului Cultural Românesc. Poate și acest mediu solemn a contribuit la atmosfera plăcută a întregului program. După cuvintele de salut ale directorului *Ion Budai*, elevii clasei a III-a au recitat poezii în limba română și maghiară, după care cei dintr-a IV-a și-au tălmăcit sentimentele pe care le-au simțit în acel moment de despărțire. După serbare, mulți participanți, părinți și prieteni au remarcat că „aceasta a fost cea mai frumoasă serbare de rămas bun din istoria de 50 de ani a liceului românesc”.

Printre absolvenții de acum sînt foarte mulți tineri talentați: unii au avut rezultate mai însemnate la concursurile de limbă străină sau limbă română, la alte științe, în diferite domenii ale sportului. Această clasă a fost prima care a contribuit la realizarea emisiunilor

radiofonice cu titlul „De la 14 la 18 – liceenii”, programe difuzate și la radioul-școală din instituția giulană. Tot ei au fost cei care și-au încercat puterile și în alte domenii jurnalistice: au publicat relatări, interviuri, evocări în paginile revistei *Liceenii*.

Toate aceste activități i-au îndreptățit să primească din partea directorului, a dirigintei și a corpului profesoral diferite distincții, premii. Donația fondată de profesoara în pensie *Iuliana Jurău Rad* a fost conferită în acest an elevilor: *Edit Bordaș* și *Carmen Ruja*. Placheta Bălcescu va fi înmînată celui mai bun elev numai după încheierea examenelor de bacalaureat.

După serbarea de rămas bun, la 15 mai elevii au dat examen în scris la limba și literatura maghiară, iar în ziua următoare la matematică. Examenele orale vor avea loc în zilele de 19-20 iunie. În acest an școlar, circa 700 de elevi vor absolvi liceele de naționalitate din Ungaria.

Eva Iova

Moment de cinstire
la bustul lui N. Bălcescu

Absolvenții premiați

Din partea directorului *Ion Budai*:

Tiberiu Berényi, Petru Bottó, Ildikó Czene, Cristina Novac

Din partea dirigintei *Florentina Olteanu*:

Laura Martin, Teodora Pui, Nicoleta Varga

Din partea corpului profesoral:

Petru Bányai, Edit Bordaș, Mariana Csótya, Silvia Cardoso, Ecaterina Kneifel, Vasile Martin, Alina Mesaroș, Carmen Ruja

Edit Bordaș

Carmen Ruja

Lucia Borza și Ana Crișan, profesoare în pensie în rîndul publicului

Subiecte la bacalaureat

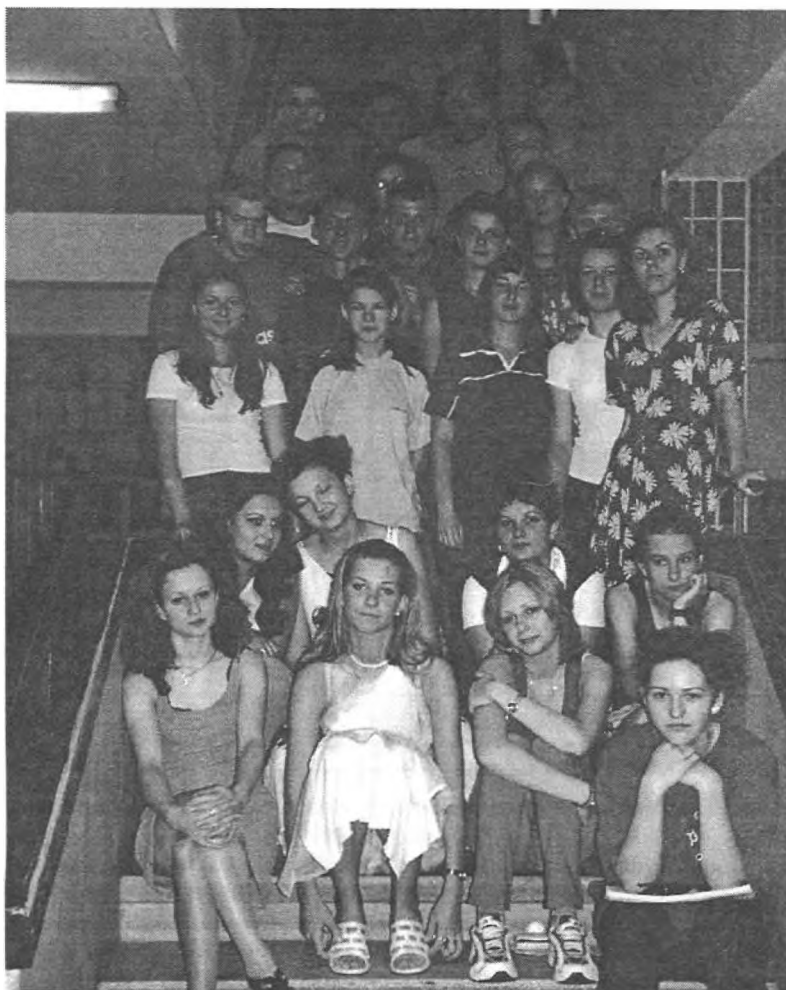

Subiectele examenului în scris la limba și literatura română:

1. „Dumnezeul geniului m-a sorbit din popor cum soarele soarbe un nor de aur din marea de amar” (Mihai Eminescu)
Analizați poemul *Luceafărul* de Mihai Eminescu!
2. „Vreau să te pipăi și să urlu: »Este!«”
Ideea dumnezeirii în *Psalmii* lui Tudor Arghezi
3. Personaje feminine de mare forță sugestivă în operele literare studiate

Cugetările elevilor de la Liceul Bălcescu

cu o zi înainte de examenul de română
și cu două zile înainte de serbarea de rămas bun

Petru Bányai:

Aproape toată viața mea se va schimba pentru că voi fi departe de casă. Până acum nu am avut astfel de problemă.

Tiberiu Berényi:

Doresc să reușesc bacalaureatul întregii clase. Sunt bucuros că viața mi-a dăruit colegi de clasă atât de buni. Acum, când trebuie să mă despart de școală, sunt puțin trist...

Edit Bordaș:

Nu vreau să las aici totul, dar ceva mă cheamă! Azi încă nu știu, ce am lăsat în școala aceasta, dar nici aceea, ce mă așteaptă! Nimic nu e pentru infinit, dar până când o să trăiesc, vor trăi și amintirile din liceu.

Gheorghe Bordaș:

Mi-e frică de bacalaureat. Vreau să se împlinească atât scopul meu, cât și al colegilor mei de clasă.

Petru Bottó:

Îmi pare foarte rău că se termină școala, anii au trecut atât de repede... M-am simțit foarte bine și am trăit multe clipe fericite aici. Sper că la toți o să ne reușească „bac”-ul. Doresc tuturor colegilor și elevilor din școală mult succes și fericire în viață.

Silvia Cardoș:

Nu vreau să plec. Această plecare este foarte dureroasă. Dar sper că viața nu va fi atât de grea, cum o văd acum!

Mariana Csótya:

Am petrecut patru ani frumoși în acest liceu. Mi-am găsit prietenul pe toată viața și în același timp, dragostea. Cu multă durere mă despart de colegi.

Ildikó Czene:

Acești ani înseamnă mult pentru mine, pentru că aici am găsit cele mai bune prietene și sper că aceste prietenii nu se vor sfârși niciodată.

Maria Gilányi:

Anii aceștia au trecut foarte repede. Îmi va fi dor de colegi. Sper că bacalaureatul va reuși la toți.

Roland Gulyás:

În inima mea acești patru ani vor rămâne de neuitat pe veci!

Elena Hegedűs:

De multe ori am spus, „aștept să plec de aici”, dar acum totuși, dacă mă uit la colegii mei, mă gândesc ce bine ar fi dacă n-ar trebui să ne despărțim niciodată! Sper că ne vom întâlni încă deseori. Ei înseamnă foarte mult pentru mine.

Maria Horváth:

Cel mai important este să trec la bacalaureat și să-mi găsesc drumul în viață.

Gheorghe Kalcsó:

A fost bine să petrec aici patru ani.

Ecaterina Kneifel:

Doresc tuturor colegilor să li se reușească totul în viață. Foarte multe amintiri plăcute am despre anii trecuți, nu numai din ultimii patru, ci din toți cei 12 pe care i-am petrecut la școala aceasta.

Laura Martin:

Fiind înaintea bacalaureatului, am emoții. Doresc întregii clase să ne reușească examenele.

Vasile Martin:

Totul a fost frumos și totul va rămâne de neuitat.

Alina Mesaroș:

Aștept să trec cu succes de bacalaureat și să nu mă întorc niciodată înapoi!

Nicoleta Molnár:

Urez întregii clase mult succes la bacalaureat și la examenele de admitere. Le doresc colegilor viitor plin de bucurii. În inima mea colegii de clasă au un loc aparte, nu-i voi uita niciodată.

Ioan Nedraș:

Au fost patru ani minunați cu prietenii și mai minunați.

Cristina Novac:

Cu multă durere mă despart de colegii mei, dar sper că și în viitorii 70 de ani (pe care sper că îi voi mai trăi), tot așa de frumoasă va fi viața. Sper că va reuși bacalaureatul.

Vasile Pigniczki:

Îmi pare rău că mă depart de clasă, unde m-am simțit foarte bine. Sper că tuturor colegilor mei li se vor împlini visele.

Teodora Pui:

Am avut un vis: că am picat l-a bacalaureat. De multe ori îmi revine în minte și îmi este frică...

Carmen Ruja:

E grea despărțirea, simt un mare gol în sufletul meu. Ceva s-a sfârșit, dar știu bine că acest sfârșit înseamnă și începutul la ceva.

Renata Santău:

Mi-e frică de bacalaureat. Sper că vom primi subiecte pe care le-am învățat mai bine. Doresc tuturor colegilor mei succes la bacalaureat și în viață.

Beata Tóth:

Mi-e teamă de bacalaureat. N-aș vrea să-i decepționez pe profesori la examen, fiindcă eu țin la ei foarte mult și îi stimez.

Nicoleta Varga:

Mi-a plăcut foarte mult în școala aceasta, mai ales anii de liceu. Știu că despărțirea va fi dureroasă, dar o dată totul se sfârșește. Sper că viața îmi va oferi multe succese.

Tabără de dansuri la Chitighaz

Tradiționala tabără de dansuri populare din Chitighaz, anul acesta va fi organizată între 26 iunie – 3 iulie.

Tabăra condusă de soții Buha va avea loc în Castelul Almásy. Copiii își pot semnala dorința de participare în tabără până pe 15 iunie, la Ana Buha (Chitighaz, str. Úttörő nr. 5., tel.: 66/250-779). Taxa de participare este de 7500 forinți. Participanții vor fi instruiți și de dansatori profesioniști ca Halmi Zoltán și Gombos András din Seghedin. Până acum s-au înscris în tabără 100 de copii.

Dezlegarea rebusului

„Șase localități și un proverb”

De unde
nu
gîndești,
de acolo
sare
iepurele.

Ne-au trimis răspunsuri corecte: Ioan Negrea din Medgyesegyháza, Beata Ruja din Aletea, Nora și Ioan Ardelean din Chitighaz.

Ei au cîștigat cîte o casetă și un volum al profesorului Mihai Cozma „Pentru conversația în limba română”.

„Jos cu armele!”

În Statele Unite, Ziua Mamei s-a cinstit cu o duminică mai târziu decât în Europa. Iar cu prilejul acestei sărbători, în duminica din 14 mai, sute de mii de mame americane au defilat în Washington, demonstrând în fața Casei Albe. Ampla mișcare de masă s-a desfășurat și în alte orașe, sub genericul „marșul milioanei de mame”.

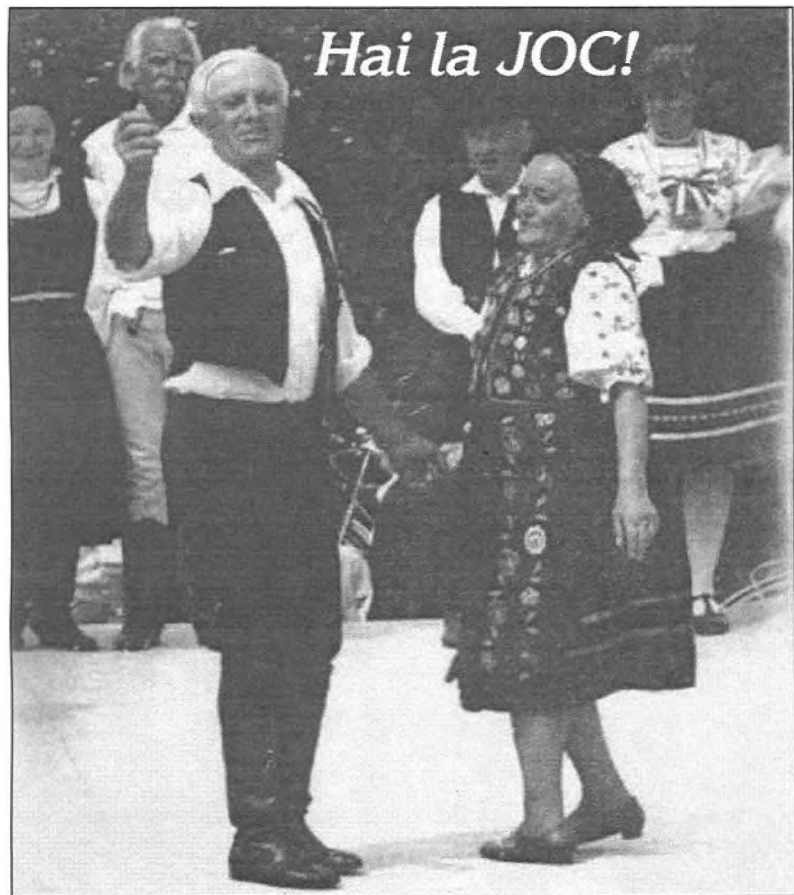
De ce au demonstrat mamele americane?

De astă dată nu împotriva războaielor, nici împotriva foametei. Mii de mame au mărșăluit împreună pentru a demonstra împotriva armelor, împotriva folosirii acestora. Așa cum arată statisticile, în 43% din gospodăriile casnice din Statele Unite există arme de foc. Dar, spre ilustrare, încă câteva cifre grăitoare: în SUA zilnic mor 12 minori de pe urma unor focuri de armă (fie împușcați de alți minori, fie sinucigași), fiecare al 11-lea cetățean al țării a fost implicat deja într-un incident armat, iar 18% al cetățenilor adulți au fost deja victime ale unor atentate comise cu arme de foc. Dincolo de aceste date statistice: și opinia publică mondială a fost zguduită când doi elevi de la

Columbine din Colorado și-au ucis treisprezece colegi, trăgând în nebunie prin toate sălile școlii sau când un copil de șase ani a tras cu arma și și-a ucis colega de bancă sau când un adolescent, numai ca să dovedească unei bande de huligani că are curaj, și-a ucis (tot cu o armă de foc) un prieten care stătea la un semafor. Exemple cutremurătoare s-ar mai putea înșira în continuare. În schimb, prin recente demonstrații de proporții naționale, mamele americane și-au ridicat glasul și și-au arătat revolta față de această criminalitate. Ceea ce a dat și mai mare greutate șirului de demonstrații a fost chiar participarea directă a președintelui Clinton la demonstrație, precum și atitudinea militantă, activă a multor politicieni de elită.

Care ar fi soluția?

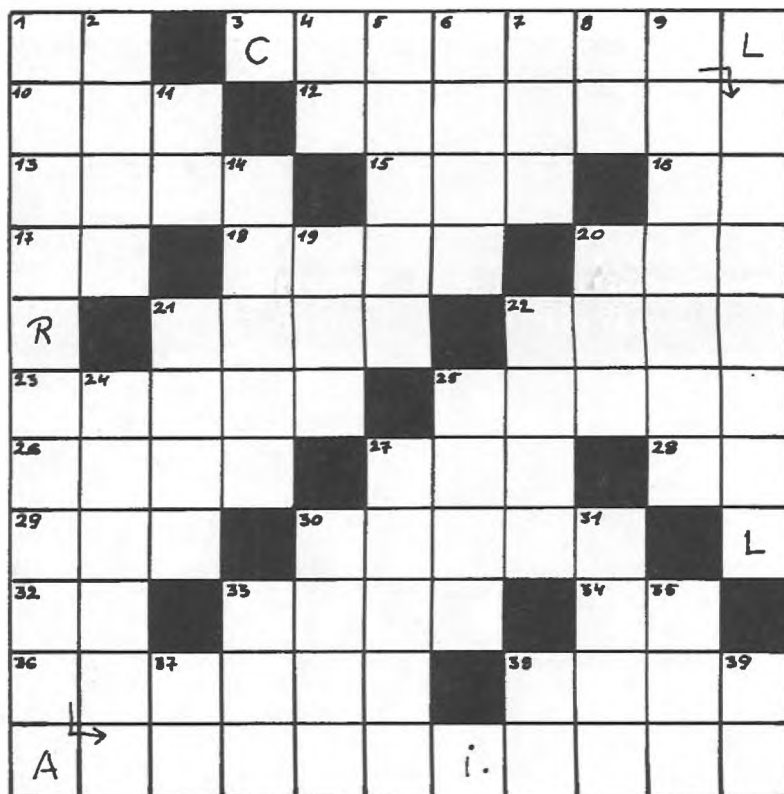
Casa Albă, Senatul și întreaga cîrmuire politică ar trebui să ia în sfîrșit măsuri de rigoare, realizînd legi și decrete mai severe pentru achiziționarea și folosirea armelor de foc. Poate atunci se va vărsa mai puțin sînge nevinovat, poate atunci n-ar trebui să mai moară atîția copii prematur. — ilda —

Cîțiva iubitori ai dansurilor și muzicii populare românești din Ungaria vă invită în seara de **luni, 22 mai 2000**, cu începere de la **ora 19.00**, să evocați împreună cu ei o veche tradiție, JOCUL. Întîlnirea prietenească va avea loc la sediul Uniunii Culturale (Giula, str. Gh. Doja nr. 8). Pentru muzică vor fi responsabili membrii *Tarafului Covaci*. Iar pentru ca și cei care încă nu cunosc dansurile din Chitighaz, Aletea și Micherechi să se întoarcă acasă ca dansatori începători, s-au angajat renumiții coregrafi *Florea Crișu* (Oradea) și *Viorel Nistor* (Arad).

Organizatorii așteaptă cu mult drag familiile românești la jocul tradițional.

PROVERB

ORIZONTAL: 1. Plantă industrială 3. Prima parte a proverbului 10. Vocale identice 12. Navigator rus (NIKITIN) 13. „Haina” scrisorii 15. Nobil polonez în evul mediu 16. Vorbește din ... = vorbește de sus 17. Vocale identice 18. Marcă de pastă de dinți 20. Culoare 21. În ... = cu o zi înainte 22. Obiectiv 23. Praf obținut prin deshidratarea ghipsului (IPSOS) 25. ... de cartofi = garnitură 26. Pieptar 27. O.E.O. 28. Ei posedă 29. L.A.A. 30. Hiberna 32. Început de intrare! 33. Pică 34. Natriu 36. A ... = a ursi 38. Culeg.

VERTICAL: 1. A doua parte a proverbului 2. Diminutivul lui Ion 4. Prepoziție 5. Japonez 6. Danemarca, Albania – pe autovehicule 7. Unu, în limba germană 8. Bate, mut! 9. Oița 11. Dîșii 14. I s-a făcut pielea ... – a fost bătut zdravăn 19. Doarme ... = doarme foarte adînc 20. ..., mea, mei, mele 21. Continent 22. Raicu Ionescu ... 24. Aparat de zbor fără motor 25. Părul face ... 27. Operă de G. Enescu 30. Invers: imitație de piele 31. Nume de femeie 33. Corp geometric 35. Metal nobil 37. O parte din prînz! 38. Douăsprezece luni 39. Pe noi. **L. B.**

Atenție!

Dezlegarea rebusului trimiteți-o pe adresa redacției Foi (5700 Giula, str. Gh. Doja nr. 8.) pînă pe 31 mai 2000.

Premiu valoros!

Sfaturi pentru gospodine

● Geamurile nu se vor mai aburi iarna dacă le veți șterge cu un amestec de: 100 ml spirt medicinal și 10 ml glicerină.

● Sticla ferestrelor se curăță cu hîrtie de ziar umezit, praf de cretă înmuiat în alcool sau cu o soluție de 3 litri apă și o lingură de amoniac.

● Oglinzile se curăță frumos cu un amestec de 2/3 apă și 1/3 oțet. Înmuiați un ziar, apoi le ștergeți și lustruiți cu o cîrpă uscată.

● Oglinda se mai șterge cu un cartof tăiat pe jumătate, se freacă bine oglinda, apoi se șterge cu apă și alcool, după aceea cu o piele de căprioară, care a fost bine spălată și apoi stoarsă.

● Oglinda din baie nu se aburește dacă o ștergeți cu glicerină.

● Când faceți curățenie generală nu uitați să desprăfuiți cărțile, să aspirați praful de sub mobilă, din dulapuri, balcoane și cămară.

● În dulapul în care păstrați cojoacele, pentru a îndepărta moliile și alte insecte puteți pune o portocală în care ați înfipt 20–30 cuișoare aromatice. Se pune portocala într-un săculeț și se agată în dulap.

M-am născut la 9 mai 1932, la Chitighaz. Am avut o copilărie foarte frumoasă, întotdeauna îmi amintesc cu plăcere de satul natal, de casa părintească, unde cu cei șapte frați o „îmbucuram” pe mama cu năzdrăvăniile noastre. Dintre noi, cinci au rămas în sat, o soră de-a mea s-a mutat la Bichiș, iar eu la Seghedin. Școala generală am terminat-o la Chitighaz. Pe vremea aceea, în 1938, n-a fost școală românească în sat, așa că am învățat în limba maghiară. Între timp a izbucnit al doilea război mondial, care mi-a întrerupt studiile. În 1948 am terminat la Aletea, la așa-zisa „Polgári Iskola”, iar bacalaureatul l-am luat la Bichișciaba, în 1952.

– Mai târziu ați lucrat la Căile Ferate Maghiare. Cum ați obținut acest serviciu?

– După bacalaureat am fost dus în armată. În 1955 m-au lăsat la vatră și m-am prezentat la muncă la căile ferate. Aici am lucrat ca funcționar. La început a fost puțin mai greu, fiindcă a trebuit să învățăm cuvintele, expresiile care se folosesc în acest domeniu. Fiindcă stația Leucushaz și Curtici sînt stații vecine de frontieră, guvernul român și maghiar au decis să deschidă o stație comună. În 1961 s-a deschis frontiera comună la Curtici și eu am lucrat acolo ca funcționar. Am dat examen de limbă română, am terminat și școala de vameși, iar în 1970 am fost denumit ca reprezentant ajutor. Funcția aceasta am îndeplinit-o pînă în 1977, cînd mi-a exprimat mandatul.

– Ați amintit de examen de limbă română. Dumneavoastră ați simțit nevoia acestui examen sau vi s-a solicitat la locul de muncă?

– În primul rînd eu am simțit că nu știam destul de bine românește: nu cunoșteam cuvintele pe care trebuia să le folosesc în fiecare zi și, bineînțeles, în munca noastră a fost necesar ca omul să cunoască limba. E un lucru ciudat, dar din partea Căilor Ferate Maghiare nimeni nu cunoștea lim-

ba română. Pentru mine a fost un fapt îmbucurător că și în munca mea zilnică mă pot folosi de limba mea maternă pe care, bineînțeles, am cultivat-o mereu.

– După 1977 v-ați mutat în orașul de pe Tisa, deși ați fi putut să rămîneți și la Chitighaz. Cum s-a întîmplat aceasta?

– După ce mi-a exprimat mandatul, direcția regională a căilor ferate mi-a oferit funcția de șef de stație la Chitighaz. Am refuzat această șansă pentru că „nu poți să fii profet în satul tău” cum zice și proverbul. Atunci am venit la Seghedin pentru că din orice punct de vedere posibilitățile au fost mai bune. Și, familia mea era aici: fetele mele s-au măritat aici.

– Cum trece viața unui pensionar aici, la Seghedin?

– Zilele mele de pensionar trec foarte bine, frumos. N-am de ce să mă plîng. Am două fete și șase nepoți, ei sînt viața mea. Îi duc la plimbare, le îndeplinesc orice dorință și prin aceasta, bineînțeles, ajut și pe fetele mele. La fel, eu fac cumpărăturile. Duminică mă duc la biserica baptistă de aici, din Seghedin. Aproape în fiecare lună, mă duc „acasă” la Chitighaz, la frații și surorile mele, dar și pe la celelalte neamuri mai îndepărtate, cît îmi permite timpul.

– Acum sînt 20 de ani de cînd v-ați mutat la Seghedin. Cu ce sentimente ați părăsit Chitighazul? A fost un pas ușor?

– Pe de-o parte, a fost o decizie ușoară, pe de altă parte și grea. A trebuit să lăsăm acolo frații, surorile, neamurile, dar am venit tot la familie, la copii noștri. A fost ciudat să ne mutăm la bloc, dar după 20 de ani ne-am obișnuit și cu asta. Ceea ce-mi lipsește foarte multe că la țară fiecare zice „Bună ziua” la altul... Acum avem și aici prieteni. Cu vecinii avem relații foarte bune, dar ca la oraș: petrecem doar puțin timp împreună. Însă cea mai bună prietenie o avem cu familia noastră. Cu ei ne înțelegem foarte bine. Ei sînt tineri, și cu prietenii lor împreună ne simțim foarte bine!

Anamaria Brad

Lucrul cel mai trist este să mori însingurat

Cu toții știm că vom muri. Acest sfîrșit e inevitabil, căci tot ce are în celulele sale viață trebuie să piară. E o lege divină împotriva căreia nu poți face nimic. Dacă o accepți, dacă devii conștient că ești doar un trecător – fiecare zi îți va fi un dar. Poți să n-o accepți, ai toată libertatea, dar atunci trebuie să conștăți că fiecare zi se va transforma într-o luptă continuă pentru a te depăși pe tine însuși. Revolta din sufletul tău îți va umbri tot ceea ce strălucește și nu vei fi capabil să pătrunzi în esența lucrurilor, să le percepi, să le absorbi. Nu vei fi capabil să-ți deschizi sufletul, să lași să fie pătruns de miresma și prospețimea lumii înconjurătoare.

Că omul este muritor se știe din totdeauna – și totuși, această știință, cît de puțin ne ajută. Poate ar fi mai ușor, dacă fiecare dintre noi ne-am stinge din viață în același moment, într-un viitor îndepărtat. Dar nu se întîmplat așa. Cu toții murim singuri. Și astfel, trebuie să suportăm moartea celui alt, al străinului, al cunoscutului și al celui iubit. O privire se stinge și noi stăm neputincioși. Un corp uman se descompune și noi nu uităm cum a iubit, cum a urît, cum a trăit și cum a făcut una sau alta. Încă auzim ce a spus, cum a cîntat, încă îi vedem privirea, cum se uita la noi, cum a văzut lumea. Pe scurt: vedem cine a murit. Și totodată această moarte ne revoltă. Ea nu era necesară. Și nu sîntem de acord cu această moarte.

De murit trebuie să mori singur – dar nu și însingurat. Cît de tristă este moartea aceluia care în întunericul sălii spitalului, cu mîinile legate de pat, cu gura uscată de sete, cu privirea ațîntită

spre ușa odăii cheamă ne-ncetat ființele iubite. În liniștea nopții se aude doar o voce răgușită, sperînd că cineva o va auzi. Acel cineva e doar sora medicală de gardă, care cu o voce rece, îl îndeamnă să fie mai silențios, să țină cont de liniștea celorlalți bolnavi, să se stăpînească și de e să moară, să o facă discret, fără să deranjeze. Căci moartea în asemenea cazuri deranjează. Omul devine doar un corp care trebuie să dispară, să fie liniște cît mai repede.

Moartea tot moarte e – am putea zice. Dar parcă nu e atît de înspăimîntătoare atunci cînd iubii iau mîna bolnavului de pe patul de moarte în mîinile lor, îl mîngîie pe frunte, îi sorb ultimele cuvinte, îi umezesc buzele uscate și îl asigură pe murindul că nu e singur, că n-a trăit degeaba și că în sufletul lor îi vor păstra amintirea „Sînt lîngă tine – și asta e de-ajuns.”

Tradiția este mai umană. Strămoșii noștri știau cum să se despartă, cum să-și ia rămas bun: se adunau în casa muribundului, cîntau și se rugau împreună. Erau într-un fel părtași, și trăiau momentul. Astfel nici moartea proprie nu li se părea atît de înfrîntătoare. Păcat că noi, așa-zisi „oameni moderni”, am uitat atît de repede tot ceea ce am moștenit. Responsabilitatea o pasăm medicilor, spitalelor și cu asta conștiința noastră este împăcată. Noi am făcut „totul”. Am uitat doar să fim alături de cei dragi în clipele grele ale vieții. Căci oricum, moartea este o parte integrantă a vieții. Trebuie să mergem pînă la capăt, oricît de greu ne-ar fi. Cei iubii se duc pe veci, îi plîngem, îi bocim, dar nu mai avem puterea de a le închide noi ochii – îi primim cu ochii gata închiși. **Ana Hoțopan**

HAZ DE NECAZ

Caricatură de
Mitică Pușcă

Pozsóny Tünde (studentă, anul I., România):

„M-am simțit emoționată în timpul prelegerii ținute de doamna profesoară Lucreția Șipoș Fluieraș. Mi se pare tristă viața poetului. Aproape că lacrimile mi-au inundat ochii când a citit poezia Copilărie (Gyermekkor). Mi-am amintit de copilăria mea, de țara mea, România cu adevărat, de dor. În poezia lui L. Magdu este foarte puternic sentimentul copilăriei și al satului natal numit frumos „mirifica cetate” cum scrie poetul sărbătorit.

Nagy Zsuzsanna (studentă, anul I., România):

„Poetul L. Magdu a prețuit foarte mult oamenii de toate naționalitățile, a pus mare preț pe iubirea pentru soție, devenită și muza lui. Ce păcat că nu totul a fost reciproc. Ne spune chiar poetul că la geamul iubirii lui „flori de trandafiri se vestejesc”. Copilăria, tinerețea, dragostea și viața toată sînt cuprinse și exprimate în versurile lui simple. Îi înțeleg poezia și-l citesc cu plăcere. Citesc și multe bucăți de lectură interesantă din ziarul Foia românească.

Székény Rozália (studentă, anul I., România):

„Deși știu bine românește, mi-e greu să-mi exprim părerea despre poezia lui L. Magdu și despre modul în care ne vorbește doamna profesoară despre viața și activitatea literară, despre poezia lui L. Magdu. Am fost mereu emoționată la întâlnirile noastre pe această temă. În final am devenit meditativă: „de ce o soartă nedreaptă pentru poetul comemorat”? – este o întrebare fără răspuns. A avut, cred, o mare forță de a iubi și de a crea. Îmi place cum scrie. Am un volum aici, la colegiu. Îmi creează și mie stări de meditație asupra vieții.”

Nicoleta Bogyó (studentă, anul I., Micherechi):

„Pot să spun, după mai multe întâlniri la cenaclul nostru de lectură „Lucian Magdu”, că am cunoscut un om de valoare – român de preț pentru cultura română de aici, din Ungaria. Mi-au ajuns la suflet poeziile lui L. Magdu. Am avut o oră liniștită, de mare bucurie sufletească. Mare lucru pentru noi, studentele din Szarvas”.

Cenaclu literar „Lucian Magdu”

Am adresat studenților două întrebări: „Ce părere aveți despre cenaclul nostru de lectură „Lucian Magdu”? „Dar despre poezia lui?”. Întrebările au fost puse cu prilejul comemorării poetului băntian.

Nicoleta Máté (studentă, anul I., Micherechi):

„Azi, la 27 aprilie am sosit mai târziu la cenaclul nostru de literatură. Mi-au plăcut poeziile citite și analizate când de profesoara noastră, când de colegile mele. A fost o zi lungă și frumoasă. Recitalul de poezie în cinstea poetului român din Ungaria a fost reușit, iar momentul de la sfârșit – fotografiile – au fost ca o cunună de flori a zilei de sărbătoare. Am rămas cu gândul la viața poetului. O să-l citesc mai mult în ambele limbi, dorind să prezint și eu atât recitare, cât și analiză. Cred că sînt în stare”.

Anita Martin (studentă, anul I., Micherechi):

„De când sînt la Szarvas, viața mea mi se pare mai interesantă: aud mereu la cenaclul de lectură „L. Magdu” despre poezia acestui poet care nu mai este. Și-i mare păcat, mare păcat. Eu l-am citit numai în limba română și mi-a devenit apropiat. Scrie simplu și plăcut – mîndru aș putea spune, ca la noi la Micherechi. Poezia despre colegii lui de la Liceul Nicolae Bălcescu din Giula tare mi-a plăcut (Amintire). Azi am descoperit că este și un cîntăreț al iubirii, al anotimpurilor și al vieții lui personale. Sînt mîndră că-l pot citi în limba română și pot primi răspuns la întrebările pe care le pun doamnei profesoară de literatură română. Mi-a plăcut și m-a sensibilizat prezentarea făcută nouă, aici, la Szarvas de către doamna noastră profesoară”.

Adriana Zahorán (studentă, anul I., Chitighaz):

„La fiecare cenaclu „Lucian Magdu” particip cu toată ființa mea, fiindcă îmi place și fiindcă e un prilej de a ști mai mult despre scrișul românesc din Ungaria. Îmi dau seama că ar trebui să citesc mai mult în limba română și cu colegile să vorbesc mai mult românește. Am simțit momente mari și emoții multe în legătură cu poezia de dragoste a lui L. Magdu, în traducerea lui Constantin Olariu din România. Figura

rile de stil – metaforele și epitele – mi se par atât de noi! Pentru un viitor cenaclu voi nota pe fișe expresiile poetice care-mi plac. Mi se par noi și îndrăznețe. Cred că-l înțeleg bine. Voi citi mai mult în limba română și din alți poeți români din Ungaria. Citesc cu plăcere poveștile din Foia românească – un ziar, scris parcă anume pentru noi”.

Monica Ianc (studentă, anul II., Micherechi):

„Eu m-am pregătit în special pentru cenaclu „L. Magdu” de azi cu poezia Pictorul (Festő), o poezie în care „pictorul”, adică poetul, are o mare tristețe sufletească, este foarte tulburat, cel puțin așa pare în ziua în care a scris poezia despre care am vorbit. Din multă dragoste pentru soția lui își dorește zile senine, multe bucurii soției, mamei, fiicei și tuturor oamenilor. Când a scris poezia, avea douăzeci și cinci de ani, iubea și făcea dovada iubirii lui prin creație. Încheie optimist, „nădăjduiesc să vină o uriașă primăvară...” Este vorba de împliniri noi în viața lui de fiecare zi și în scrisul său. Îl citesc de mai mult timp și de mai multe ori. Scrie și optimist, și foarte trist. Poezia anotimpurilor este foarte interesantă și atrăgătoare”.

Veress Katinka (studentă, anul I., România):

„Pentru întâlnirea de azi m-am pregătit cu poezia Plimbare fără de țintă pe strada Rákóczi (Céltalan séta a Rákóczi úton). Chiar titlul poeziei exprimă singurătatea și neliniștea poetului, o anumită teamă de viață, dar mai ales teamă că nu este iubit și dorința firească de a primi cu aceeași măsură iubirea de la

muza lui, „frumoasa soție”, dorința de a trăi bucuriile vieții zilnice, precum oferirea unui buchet de trandafiri soției – flori care i se par minunate dantele în umbră, ocrotite cu nailon”.

Poetul se plimbă simbolic singuratic, fără un scop anume, dar cu speranța ca fericirea să-i vină dintr-o împlinire artistică: poetul visa filmul, ca artă a echilibrului vieții lui: „filmul, templul oarbei mele credințe (giuvaer strălucind) al speranțelor mele”. De doi ani sînt la Szarvas, timp în care am citit românește aceste poezii simple care, parcă, ar fi scrise pentru tinerețea noastră, pentru visele noastre comune”.

Timea Gyöngyi Iuhás (studentă, anul III., Micherechi):

„Particip întotdeauna cu drag la întâlnirile noastre literare, în cadrul cenaclului de lectură „Lucian Magdu”. De multe ori și eu am pregătit referate și scurte analize. Sigur, am fost ajutată de către conducătoarea cercului nostru. M-am obișnuit să citesc în limba română și din alți autori români din Ungaria: Ilie Ivănuș, Al. Hoțopan, M. Berényi”.

Márton Emőke (studentă, anul III., România):

„De trei ani am descoperit literatura română din Ungaria. N-am lipsit niciodată de la întâlnirile noastre literare. Îmi place să citesc și recit cu plăcere din poezia lui Lucian Magdu. Îmi plac poeziile de dragoste și cele despre anotimpuri. Sînt foarte reușite. Ocolesc poeziile triste ale lui Lucian Magdu, deși mi se par reușite și foarte originale. Citesc și în limba maghiară din poezii români din Ungaria. Literatura română de aici este valoroasă”.

Kovács Brigitta (studentă, anul III., Giula):

„Eu sînt unguroaică, dar mă descurc românește. Am participat la toate întâlnirile din cadrul cercului nostru de lectură. Mi-a plăcut și parcă-mi pare rău că va trebui să ne despărțim. Voi citi și în viitor în limba română.

nă. Mă simt sensibilă la poezie și-mi place L. Magdu”.

Erőss Csongor și Fazekas János László (studenți la Arte plastice din România):

„Participăm cu plăcere la întâlnirile literare de la Szarvas. Studiem, suplimentar, limba română, știm românește, citim și vorbim mult cu ocazia întâlnirilor organizate. Ne place poezia poetului sărbătorit aici, la Szarvas. Este un adevărat poet”.

– Doamna profesoară Lucreția Fluieraș, cum l-ați descoperit pe Lucian Magdu și cum îl apreciați acum, la ceas aniversar?

– În anul 1994, când am sosit în Ungaria, am fost așteptată și primită la sediul UCRU din Giula de către doamna profesoară Iulia Olteanu, pe atunci secretara acestui for cultural. Am rămas surprinsă de imensul fond de carte din biblioteca Uniunii. I-am solicitat doamnei Iulia cărți românești. Le-am primit și chiar mi le-a transportat cu mașina personală la Szarvas și am început lectura: Ilie Ivănuș, Alexandru Hoțopan, Maria Berényi, antologia Muguri, Lucian Magdu și multe reviste românești și bilingve. Fișez, de obicei, în timpul lecturii expresiile poetice ce-mi atrag atenția prin ineditul lor. Așa l-am descoperit pe L. Magdu. Adevărul este că eu „comunic” foarte bine cu materialul poetic al poetului băntian, sau există empatie – spus mai elevat, fiindcă tot ne aflăm pe terenul complex al creației în legătură directă cu receptivitatea ei: eu, voi și alții. Este o poezie frumoasă, de valoare, cu elemente de expresie poetică inedite, cu figuri de stil surprinzătoare – inima oricărei creații adevărate. Am găsit aici un scris românesc care m-a fascinat și în revistele periodice. Mi-am format o impresie globală pe care mi-am exprimat-o în scris și în coloanele ziarului Foia românească. Modest, dar am scris. Și lui Lucian Magdu i-am consacrat un studiu pe care și voi l-ați citit și studiat de mai multe ori. Este datoria mea de profesoară să vă aduc în universul cunoașterii noastre valorile culturii române din Ungaria și din țara mea scumpă, România.

György Enikő
anul III la Școala Superioară „Tessedik Sámuel”, Szarvas

Anul 50

Fișier al colaboratorilor FOII (3)

Gheorghe Santău

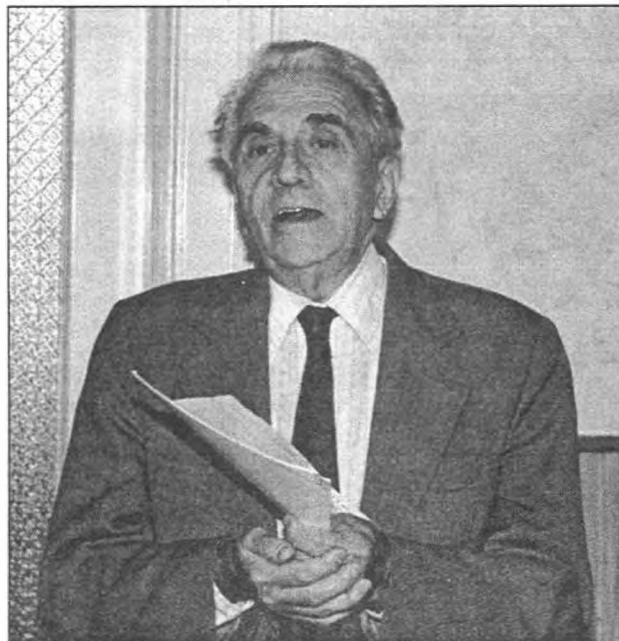
debut profesional • debut jurnalistic • debut literar

O prezență discretă în presa românească, care își controlează foarte atent materialele înainte de a le încredința tiparului, și care își asumă cu tenacitate dimensiunea culturală a producției jurnalistice, este *Gheorghe Santău* (n.1923). Față de colegii săi de generație, care s-au folosit de la început de acest prilej de a ieși public prin presă, Gheorghe Santău cu pseudonimul *Sahe*, cu o bogată activitate culturală și profesională, colaborează destul de târziu și din plin la ziarul românesc. În plus, deși s-a adunat suficient material, (cum este proza sa memorialistică), amânarea publicării într-un volum individual care să recupereze textele sale de cultură și literatură este mult prea nedreaptă și nejustificată. De altfel, cum o să vedem, nu e unicul caz în această situație de întârziere a debutului jurnalistic și editorial. Activitatea în folosul obștii i-a furat autorului plăcerea de a poposi în taina cuvântului scris, care a devenit tot mai mult o formă de dialog cu sine și mai puțin cu lumea.

O primă tentativă de apropiere de presa românească o are în 1952, alăturându-se primei generații de intelectuali care bat la porțile debutului (Ecaterina Papp, Ștefan

Berbecar), și trimite corespondențe la Poșta redacției. În numărul 4/ 15 februarie 1952 al ziarului *Libertatea noastră* i se răspunde și lui Gheorghe Santău, care intervine în sugerarea unor măsuri de propagare a ziarului și îi invită și pe studenții școlii Superioare din Budapesta la colaborări la suplimentul de atunci al ziarului, *Vocea tineretului*. Deși în perioada 1949-1955 funcționa ca pedagog la căminul-școală „I.C. Frimu”, prestația de dascăl este receptată puțin mai târziu, în anul 1955, an care-l prezintă în plină afirmare profesională și de când devine director al căminului, simultan cu activitatea de profesor. În numărul 11/ 27 mai 1955, într-un amplu material semnat de Marius Turcu (*O lună în R.P. România*), Gheorghe Santău este amintit printre cei care efectuau o călătorie de studii în România alături de Pálffy Endre, Viorica Kertész, Balogh Iosif, Teodor Cioca și Marius Turcu. Tentativa de a intra în dialog cu noua serie a ziarului *Foaia noastră* o are în numărul 2/ 15 noiembrie 1957, când i se dă răspuns iarăși la Poșta redacției, alături de Petre Zsurzsuk (după ortografia numelor care funcționa atunci). Abia după anii '65, într-un reportaj semnat de

Ilie Ivănuș (*Aspecte de la Colegiul „I.C. Frimu” din Giula*, în *Foaia noastră*, an XII, nr. 7/ 1 aprilie 1968) se recunoaște public pres-

tația profesională a directorului de cămin.

Anul 1968 este și anul când se produce adevăratul debut în presă al lui Gheorghe Santău, ca intervenție directă cu un text semnat. Este prima deschidere spre proza memorialistică, recuperând perioade din formarea sa profesională în cercul studenților clujeni, în secvența *Amintiri*, publicat în numărul 24/ 15 decembrie 1968. Dar fiindcă autorul textului îmbină formula evocatoare a unui timp și

a unei atmosfere culturale mai ales, dar și că stăpânește arta narării prin inserții de autobiografie cu acest text poate fi deopotrivă considerat ca debut literar. Dovada o face decizia autorului de a reactiva memorialistica într-o bucată mai amplă din același ciclu *Amintiri*, în volum colectiv de scrieri ale românilor din Ungaria *Muguri* (1973). În anul 1969 este acceptat în comisia redacțională a ziarului *Foaia noastră*, alături de Ștefan Oroian, Gheorghe Petrușan, Vasile Roxin, Petru Cîmpian. Continuă colaborarea la ziar cu materiale documentare și informație precum acest medalion *Nicolae Bălcescu*, apărut în nr. 13/ 1 iulie 1969. Vasile Roxin este primul ziarist din comunitate care îi face lui Gheorghe Santău o prezentare (*În vizită la căminul I.C. Frimu din Giula*, în nr. 10/ 15 mai 1971). Problema școlarizării elevilor, pusă cu destulă rigoare și acuitate revine la Gheorghe Santău într-un articol de atitudine:

Pe marginea problemei școlarizării sau încă ceva despre școlarizare (în F.N., an XXII, nr. 12/ 15 iunie 1972 p.7). O altă direcție deschisă de debutul literar este practica reportajului de călătorie, din secvențele *Note de drum* (nr. 15/ 1 august, 1972), în *Bucegi* (nr. 16/ 15 august 1972). Să amintim și prestația autorului ca istoric literar, prin câteva medalioane de scriitori (*S. Petőfi — 150 de ani de la naștere*, în F.N., an. XXIII, nr. 1/ 1 ianuarie 1973. *Gyula Juhász*

— 90 de ani de la naștere în nr. 7/ 1 aprilie 1973) și exercițiul prozei scurte, prin valorificarea anecdoticului și umorului din bucățile *Poți să-mi dai restul?* *Condica de remarcății*, *O să te coaste Antoane*. Foarte activ în planul scrisului beletristic al lui Gheorghe Santău sînt anii 1985-1986, cînd scrie scurte proze, care îmbină evenimente și situații trăite ori imaginate de scriitor transformă textul jurnalistice în creație ficțională, printr-un joc al planurilor narrative și o raportare a naratorului la cele narate. Texte precum *Tutu Ganii* (nr. 51-52/ 20 decembrie 1985), *Vai, ce rău am dormit...* nr. 3/ 17 ianuarie 1986), *Stertu* (nr. 51-52/ 19-26 decembrie 1986), și mai ales *O perit Mura* (Calendarul Nostru, anul 1986) sînt curate proze construite pe împletirea memorialisticii cu tehnica amînării și suspansului, dar și cu dialoguri pitorești de o frumusețe a limbii orale expresive.

Ziarul românesc mai consemnează și activitatea de traducător în cazul lui Gheorghe Santău cu texte din *Radnóti Miklós* (în nr. 14/ 6 aprilie 1980), *Csák Gyula* (în nr. 9 2 martie 1984) și traduceri din *Lucian Magdu*, poemele *Nud* (în nr. 23/ 6 iunie 1986) și *Pîrîiașul sec* (în nr. 35/ 29 august 1986).

Cînd în 1978 dr. Gheorghe Santău se retrăgea, după mai bine de 30 de ani activitate didactică socială, jurnalistică și literară, mărturisirea cu dezarmantă sinceritate că anii de la căminul și școala de la Giula au avut „mult-mult conținut”, neîncăpător pentru „plăcerea muncii” și „dăruirea unei profesii”. Iar dacă azi încă tinerețea activă în presă a lui Gheorghe Santău poartă pece-tea stilului său, a tinereții spirituale mișcătoare de gînd și imagine, credem că mesajul este mai mult faptă și bucurie a regăsirii, decît înfrîngere: *Să-mi organizez activitatea în așa fel ca să mă simt bine, să-mi satisfac pasiunea cititului, poate am să mai scriu cîte ceva pentru Foaia noastră.* (De vorbă cu dr. Gheorghe Santău, în nr. 49/ 9 decembrie 1983).

Cornel Munteanu

Fotbaliștii români vor să semene cu cei din Danemarca

Abia ne mai despart câteva săptămâni de la începerea Campionatului European de Fotbal din Belgia și Olanda. Apropiindu-ne de această mare întâlnire fotbalistică, se scrie și se vorbește din ce în ce mai mult despre ea și despre cele întâmplate în jurul naționalelor calificate. Și în presa sportivă a început deja numărarea zilelor. De fapt, în fiecare zi sînt publicate știri și informații despre jucători, antrenori, arbitrii ș.a.m.d. Cu câteva zile în urmă în ziarul „Nemzeti Sport” am dat de un articol despre selecționata României. Selecționerul Emeric Ienei a declarat că nu vrea ca înainte de turneu fotbaliștii săi să participe la un cantonament mai lung, deoarece își aduce și el aminte încă din timpul cînd a fost jucător că aceste cantonamente nu întotdeauna își ating scopul și de fapt, deseori nu sînt eficiente. A mai spus că jucătorii și așa sînt aproape întotdeauna împreună, ceea ce duce câteodată la niște neînțelegeri, ba chiar la ură între jucători. Este mai bine ca, după terminarea campionatelor interne, membrii lotului să primească câteva zile de concediu, ca apoi – proaspeți și refăcuți –

să se întrunească înainte de turneul final. Această părere m-a surprins, deoarece după înfrîngerea de la Atena, de acum câteva săptămîni (a fost o partidă de pregătire unde România a fost învinsă de Grecia cu scorul de 2-0), Ienei a obiectat pe lîngă faptul că are nevoie de cantonament. „În caz contrar, jocul României – ca și în meciul pomenit – și la EURO-2000 ar fi neinspirat și lipsit de mai multe elemente tactice necesare pentru obținerea unor rezultate mai bune”. – a spus antrenorul român. Însă pe parcurs, s-a întîmplat probabil ceva. Printre altele, Gh. Hagî, căpitanul naționalei României a declarat că nicidecum nu vrea să lipsească de la ultimul meci al echipei lui de club „Galata”. Acest meci s-a jucat miercuri, la 17 mai. Hagî ține la acest lucru, deoarece atunci vor primi medaliile de aur pentru cîștigarea campionatului din Turcia și, probabil, în această partidă va îmbrăca pentru ultima dată tricoul acestei echipe. După Jocurile Europene, Hagî își va încheia cariera de fotbalist. Apoi, argumentînd acest fapt, deci că nu trebuie să participe la cantonament, am auzit să se pomenească și despre pilda naționalei Danemarcei, care acum

cîțiva ani a cîștigat trofeul la Campionatul European din Suedia (1992). În acest fel jucătorii au fost convocați practic de pe plajă. Cred că toată lumea își amintește de cele întîmplate în Suedia. Danemarca a fost nominalizată în ultimele clipe în locul Iugoslaviei, care din cauze politice a fost eliminată. În ciuda acestui fapt, Danemarca a cucerit întreaga Europă. Dacă aș fi un suporter înfocat al naționalei României, poate m-ar convinge această părere. Așa însă, că sînt doar un simplu simpatizant al fotbalului, mă îngrijorează acest mod de a gîndi. Privind cu obiectivitate lucrurile, eu cred că nu este atît de ușor să se copieze exemplul fotbaliștilor din Danemarca. Sînt convins că succesul lor nu se datorează concediului premergător turneului, ci se datorează – în primul rînd – muncii, și apoi se implică și norocul. Nu știu de ce, dar cred că jucătorii români își caută scuze pentru o eventuală nereușită încă dinainte, nereușita avînd de asemenea atîta șansă, cît și o eventuală calificare dintr-o grupă extrem de grea, din care mai fac parte: Anglia, Portugalia și Germania.

Adam Bauer

Stadionul GP în Nurburg (Luxemburg)

21 mai
2000

Lungimea tur: 4,556 km
Lungimea traseului: 305,252 km, 67 tururi
Viteza medie: 200,232 km/h.

La 21 mai 2000, la Nurburg (Luxemburg), va avea loc următoarea cursă a Formulei 1. GP. Aceasta este cea mai bună arenă, cel mai bine înzestrată, ca atare, este de mai mare siguranță. (Nu ca arena veche, unde și-a pierdut viața Jim Clark și unde a suferit arsuri grave Niki Lauda). După accidentul lui Lauda, arena a fost suspendată și închisă, fiind construit noul traseu.

Competiția poate fi urmărită pe micul ecran, la MTV 1. Între orele 13.50-16.05.

Următoarele meciuri de fotbal

20 mai (sîmbătă)			
Jaca-Miképécs	17.00	Csárdaszállás-Micherechi II	17.00
Gerendás-Chitighaz	17.00	Pocci-P. MÁV	17.00
Pitvaros-Leucușhaz	17.00	Báránd-Săcal	17.00
21 mai (duminică)			
Giula-Kiskunfélegyháza	17.00	Aletea-Micherechi	17.00
Kisújszállás-Bătania	17.00	Leta Mare-Debreceni Kinizi	17.00

Vreți să cîștigat bilet la FORMULA 1?

Vă invităm la un joc interesant pentru un premiu nemai-pomenit: un bilet la antrenamentul de măsurarea timpului la „Marele Circ” Formula 1 de pe Hungaroring, care va avea loc la 12 august 2000. În pagina aceasta veți găsi săptămînal întrebările și punctajul jocului nostru. Cine va cîștiga cele mai multe puncte, acela va avea norocul să urmărească antrenamentul în FORMULA 1 la fața locului, pe HUNGARORING.

1

FORMULA 1 la HUNGARORING

Înșirați (cronologic) locul și data de desfășurare a celor 17 curse ale Formulei 1 din anul 2000. Pentru un răspuns bun primiți cîte-un punct. De data aceasta puteți primi maximum 34 de puncte.

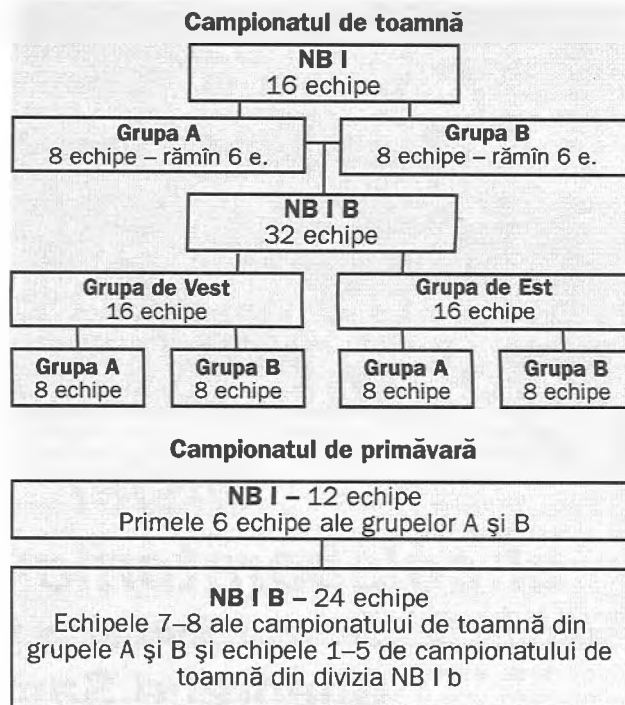
Numele stadionului și țara
(1 punct)
data desfășurării
(1 punct)

Termenul de înaintare (numai de data aceasta): 2 iunie 2000.

Adresa: Foaiă românească, Giula str. Gh. Doja nr. 8.

Nu uitați să precizați pe plic titlul: 1. – FORMULA 1.

Nu vom mai avea fotbaliști și echipe de profism! (Cînd am avut?!)

Din sezonul viitor de fotbal (care va începe la 15 iulie) nu vor mai juca echipe denumite „profi” – cum nu am avut nici pînă acum. Decizia aceasta a adus-o încă Kovács Attila (fostul președinte al MLSZ), mai ales pe motivul transmisiilor directe ale meciurilor din NB I. Ideea a fost populară, dar denumirea de „echipe profesionale” a fost o glumă proastă la adresa sportului numit „fotbalul unguresc”. Bancuri pe seama fotbalului se înmulțesc în permanență, dar nu și calitatea fotbalului – dimpotrivă, tot scade.

În săptămîna trecută s-a întrunit Uniunea fotbaliștilor HLASZ (Hivatásos Labdarúgó szövetség), adunare la care Demján Sándor, președintele Uniunii a adus decizia desființării acestei categorii.

Demján a mai precizat: oricine să fi furat banii sportivilor, totuși mai există șanse pentru fotbalul nostru. Uniunea are toate speranțele că și suporterii vor reveni în stadioane, fiindcă acum tribunele sînt ocupate numai pe 8%. Dar președintele mai speră că în viitor se vor umple stadioanele numai cu suporterii „normali”. Echipa campioană din anul viitor va primi 4% din banii proveniți din reclame (maximum 40 milioane de forinți). Echipele clasate pe primele 5 locuri, la fel, vor beneficia de premii în bani. S-a decis și despre plata echipei naționale, dar despre aceasta nu s-a publicat nimic.

Despre realizarea campionatelor din clasele superioare nu s-a decis încă.

MIC

Ultimele rezultate ale echipelor de fotbal din localitățile noastre

Campionat național, divizia II.	
Giula-Kalocsa	1-0
Campionat național, divizia III.	
Bătania-Bichiș	1-1
Campionat județean, Bichiș, divizia I.	
Füzesgyarmat-Aletea	8-2
Micherechi-Megyesegyháza	4-0
Meciul Mezöberény-Aletea se va juca la 17 mai, ora 17.00	
Campionat județean, Bihor, divizia I.	
JTiszacsege-Jaca	2-6
Polgár-Leta Mare	1-3
Campionat județean, Bichiș, divizia III.	
Micherechi II.-Kétsoprony	3-0
Chitighaz-Telekgerendás	3-4
Leucușhaz (Zi de odihnă)	
Campionat județean, Bihor, divizia III.	
Kismarja-Pocci	0-4
Hajdúszoboszló-Săcal	5-1

ROMÂNIA

Luni, 22 mai

11.00 Surprize, surprize 13.00 Jurnal 13.15 TVR Craiova 14.00 Pro Patria 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.30 Serial. Orice e posibil 17.00 Serial. Hiller și Diller 17.30 Agenția de plasare 18.00 Corect! Prezintă Cosmin Ionescu 18.10 Avanspremieră 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Sport 19.55 Iartă-mă! O provocare către toți cei care s-au certat cu o persoană dragă și doresc să se împăce în fața camerelor de luat vederi. 20.55 Cu ochii'n 4 21.35 Jurnalul Academiei Cațavencu 21.50 Serial. Cazuri ciudate 22.40 Jurnalul de noapte 22.55 Marele Jazz.

Marti, 23 mai

6.00 Matinal național 8.00 TVR Iași 9.00 Agenda electorală 9.25 Puncte cardinale 9.50 Drumul spre Europa 10.00 TVR Cluj-Napoca 11.05 Serial. Cazuri ciudate 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnal 13.15 CiberFan. Lumea PC-ului 13.30 Repere sacre 14.00 Oameni ca noi 14.30 Convingeri 15.00 Emisiune în limba maghiară 16.00 La telefon, muzica populară! 16.30 Studioul electoral 17.30 Medicina pentru toți 18.00 Corect! 18.10 Avanspremieră 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Sport 19.55 Telecinemateca. Western 22.00 Jurnalul Academiei Cațavencu 22.15 Nu trageți! 22.30 Jurnalul de noapte 22.45 A-Facerea 24.30 Secolul XX văzut de David Frost.

Miercuri, 24 mai

6.00 Matinal național 8.05 TVR Iași 9.00 Agenda electorală 9.25 Agenția de plasare 9.55 TVR Cluj-Napoca 11.00 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Căsătoria imposibilă (R) 12.00 TVR Timișoara 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Telecinemateca (R). 15.35 Magazin folcloric 16.30 Studioul electoral 17.30 Impas în doi 18.00 Corect! 18.10 Avanspremieră 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Sport 19.55 Film. Pele cuceritorul I. 21.30 Jurnalul Academiei Cațavencu 21.45 Film Pele cuceritorul II. 22.55 Jurnalul de noapte 23.00 Cafe Corso.

Joi, 25 mai

8.00 TVR Iași 9.00 Agenda electorală 9.25 Impas în doi 9.55 TVR Cluj-Napoca 11.05 Tezaur folcloric (R) 11.55 TVR Timișoara 13.00 Jurnal 13.15 Ciber-Fan 13.30 Destinul unei națiuni 14.00 Convingeri 15.00 Scena 15.30 Librăria pe roți 16.00 De la Est la Vest 16.30 Studioul electoral 17.30 Casa mea 18.00 Corect! 18.10 Avanspremieră 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.55 Sport 20.05 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Căsătoria imposibilă 21.10 Reflexii rutiere 21.25 Jurnalul Academiei Cațavencu 21.40 Memorialul Bucureștilor 22.40 Jurnalul de noapte 22.55 Punct Ochit.

Vineri, 26 mai

6.00 Matinal Național 8.00 TVR Iași 9.00 Agenda electorală 9.25 Casa mea 10.00 TVR Cluj-Napoca 11.00 Biserici condamnate 12.00 TVR Timișoara 13.00 Jurnal 13.15 CiberFan 13.30 Evrika 14.00 Tribuna partidelor parlamentare 14.30 Emisiune în limba germană 16.00 Top Voiaj 16.30 Studioul electoral 17.30 Pentru dumneavoastră doamnă 18.00 Corect 18.10 Avanspremieră 18.15 Serial. Sunset Beach 19.00 Jurnal 19.45 Sport 19.55 Ploaia de stele 21.25 Jurnalul Academiei Cațavencu 21.40 Culise 22.25 Jurnalul de noapte 22.40 Film. Cu un mic ajutor.

Sâmbătă, 27 mai

6.00 Film Ploaia de stele 7.20 Serial Zorro 8.10 Desene animate 9.00 Agenda electorală 9.45 Art-Mania 10.00 Judo. Cupa Campionilor Europeni 11.00 Dicționar de muzică 11.45 Garantat 100% 13.45 Arca...Marine! 13.50 Handbal Feminin 15.30 Auto Club 16.05 Serial. Mare schimbătoare 17.00 Teleen-ciclopedia 18.00 Studioul electoral 19.00 Jurnal 19.25 Sport 19.30 Surprize, surprize 21.30 Serial. Niciodată nu e prea târziu! 22.20 Jurnal 22.25 Săptămîna sportivă 22.35 Film. Extraconjugal.

Duminică, 28 mai

6.00 Ceasul deșteptător 7.00 Universul credinței 8.00 Desene animate. Donald războiul la 50 de ani 8.50 Kiki Riki Miki. Magazin pentru copii 10.00 Viața satului 11.30 Tezaur folcloric 11.20 De luni, pînă duminică 13.00 Național TV Bingo Liberty 16.00 Serial. Blankenese 16.55 Spectacolul lumii 17.25 Trupa de șoc 18.05 Serial. Justiție militară 19.00 Jurnal 20.25 Duminica sportivă 19.40 Film. Cine știe câștigă 21.55 Jurnal 22.00 Pe față 23.00 Concert.

ROMÂNIA

Luni 22 mai

11.00 Tip-Top, Mini-Top! (R) 11.45 Din folclorul popoarelor (R) 12.00 Desene animate 12.30 Rapsozii satelor (R) 12.45 Antologia jocului (R) 13.00 Toți, împreună 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.15 Care pe care 15.00 Trupa DP 2 16.00 Se întâmplă acum 16.35 Veni, Video, Vici! 16.50 Serial. Femeia misterioasă 17.45 Telegiurnal TVR2 18.15 Știri bancare și bursiere 18.20 Virtuozii ai instrumentelor populare 18.35 Punct și de la capăt 20.10 E dreptul tău! 20.40 Afaceri la cheie 21.00 Sport plus 23.00 Știri 23.00 TVM Mesager.

Marti 23 mai

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Documentar Istoric (R) 7.40 Care pe care (R) 8.20 Veni, Video, Vici! (R) 8.35 Arta apărării (R) 9.10 Buzunare mari și mici (R) 10.00 Atlas (R) 10.30 Grădina lui Cupidon (R) 11.45 Virtuozii ai instrumentelor populare (R) 12.00 Desene animate 12.30 Tribuna partidelor parlamentare 13.00 Toți, împreună 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.15 Care pe care 15.00 Trupa DP 2 16.00 Se întâmplă acum 16.35 Veni, Video, Vici! 16.50 Serial. Femeia misterioasă 17.45 Telegiurnal TVR2 18.20 Nouă meșteri mari 18.35 Credo 19.40 Spațiu Francofon 20.10 Puls 2000 20.55 Călătorind prin țară 21.10 Serial. Alfred Hitchcock prezintă... Angajatul de la fermă 22.00 Știri 22.05 Lentila de contact 23.05 TVM Mesager.

Miercuri 24 mai

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Serial (R). Angajatul de fermă 7.35 Care pe care (R) 8.15 Veni, Video, Vici! (R) 8.30 Arca lui Noe (R) 9.00 Puls 2000 (R) 9.45 E dreptul tău! (R) 10.20 Adevărate povești hollywoodiene (R) 11.00 Serial de călătorii (R) 12.00 Desene animate 12.30 Nouă meșteri mari (R) 12.45 Toți, împreună 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.15 Care pe care 15.00 Trupa DP 2 16.00 Se întâmplă acum 16.35 Veni, Video, Vici! 16.50 Serial. Femeia misterioasă 17.45 Telegiurnal TVR2 18.15 Știri bancare și bursiere 18.35 Film. Lumea de distrează 19.50 Video-clipuri 20.10 Mit și Istorie 20.55 Călătorind prin țară 21.10 Serial. Frații 22.00 Știri 22.05 TVM Mesager.

Joi 25 mai

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Serial (R). Puterea avocatului 7.35 Care pe care (R) 8.30 Spațiu Francofon (R) 9.05 Mit și Istorie (R) 9.50 Orizont spiritual (R) 10.20 Start rec (R) 11.05 Ferma (R) 12.05 Desene animate 12.30 Tribuna partidelor parlamentare 13.00 Toți, împreună. Emisiune în limba germană 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.15 Care pe care 15.00 Trupa DP 2 16.00 Se întâmplă acum 16.35 Veni, Video, Vici! 16.50 Serial. Femeia misterioasă 17.45 Telegiurnal TVR2 18.15 Știri bancare și bursiere 18.20 Antologia jocului 18.40 Film. Ochii minții 20.55 Călătorind prin țară 21.15 Serial. Barba lui Wally 22.00 Știri 22.05 Enigmatica Terra 22.35 Armonii clasice 22.50 TVM Mesager.

Vineri 26 mai

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Serial (R). Barba lui Wally 7.35 Care pe care (R) 8.15 Veni, Video, Vici! (R) 8.30 D'ali lu' Mitică (R) 9.05 Turnul de control (R) 9.50 Osia lumii (R) 10.25 Afaceri la cheie (R) 10.40 Un popas pe săptămîni (R) 11.00 Credo (R) 12.00 Desene animate 12.30 Tradiții 13.00 Toți, împreună 13.45 Știri 13.50 Documentar 14.15 Care pe care 15.00 Trupa DP 2 16.00 Se întâmplă acum 16.35 Vineri, Video, Vici! 16.50 Serial. Femeia misterioasă 17.45 Telegiurnal TVR2 18.15 Știri bancare și bursiere 18.25 Din folclorul popoarelor 18.40 Buzunare mari și mici 19.25 Cinematograful de artă. François Truffaut 20.55 Călătorind prin țară 21.10 Serial. Un membru de familie 22.00 Știri 22.10 Grădina lui Cupidon 23.25 TVM Mesager.

Sâmbătă 27 mai

6.00 Serial (R). Femeia misterioasă 6.45 Serial (R). Un membru de familie 7.35 Serial (R). Musafirlor 8.30 Osia lumii 9.00 Lumea de mine 10.35 Care pe care 12.15 Serial de călătorii 13.15 Serial. Îngeri buclucași 13.40 Știri 13.45 Atlas 14.20 Documentar istoric 15.10 D'ale lu' Mitică 15.45 Film. Copilul și președintele 17.30 Telegiurnal TVR2 17.40 Serial. Lumini și umbre 18.50 Un secol de cinema 19.40 Serial. Familia și legea 20.35 Top TVR2 21.35 Știri 21.40 Serial Star Trek – Voyager 22.30 Adevărate povești hollywoodiene 23.10 TVM Mesager.

Duminică 28 mai

6.00 Serial (R). Lumini și umbre 7.05 Armonii clasice (R) 7.20 Un secol de cinema (R) 8.05 Credo spiritual 8.35 Medalion de interpret 9.15 Ferma 10.15 Un popas pe săptămîni 10.35 Tip-Top, Mini-Top! 11.25 Arca lui Noe 12.00 Start Rec. Magazin științific 12.45 Cai putere 13.15 Serial. Îngeri buclucași 13.40 Știri 13.45 Desene animate 14.10 Arta apărării 14.45 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Memoria teatrului 15.40 Volei feminin: România-Beiarus 17.10 Video-clipuri 17.30 Telegiurnal TVR2 17.40 Film. Retro 19.15 Documentar 19.45 Serial. Familia și legea 20.40 Serial. Beavis și Buttthead 21.05 Știri 21.10 Teatrul Național de Televiziune prezintă: Repetabil scenă a balconului 22.10 Integrale. Janet Jackson 22.50 TVR Mesager.

ÎN LIMBA MATERNA

emisiune radiofonică în limba română

22 MAI, LUNI (redactor: Adam Bauer)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.00 Montaj de muzică populară – redactor: Gelu Stan din Timișoara 11.30 Buletin informativ, date meteo 11.40 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.55 Încheiere.

23 MAI, MARTI (redactor: Iulia Kaupert)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.40 Evenimente calendaristice 10.45 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 10.30 Buletin informativ, date meteo 10.45 Engleza pe înțelesul tuturor – curs de limbă engleză 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

24 MAI, MIERCURI (redactor: Petru Cîmpian)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 10.50 Interviu, reportaje din viața românilor din Ungaria 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Sport – rubrica lui Adam Bauer 11.55 Avanspremieră „Ecranul nostru” 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

25 MAI, JOI (redactor: Anamaria Brad)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.00 „Oameni care au fost...” – literatură, muzică, artă – serialul Elenei Munteanu 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.45 Nota săptămîinii de Edda Illyés 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

26 MAI, VINERI (redactor: Eva Iova)

10.30 Introducere, cuprins 10.35 Știri și informații, date meteo 10.45 Evenimente calendaristice 11.50 Ce s-a mai întîmplat la Liceul Bălcescu din Giula? – relatează Andreea Gurzău 11.55 Revista presei „Foia românească” 11.00 Magazinul vîrșnicilor 11.30 Buletin de știri, date meteo 11.40 Actualități la români din Banatul Sîrbesc – relatează Cornel Mata din Vișeu 11.50 Știri și curiozități din România – relatează Simona Pele din Timișoara 11.55 Știrile zilei pe scurt, încheiere.

27 MAI, SÂMBĂTĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40 Programul bisericilor ortodoxe și al adunărilor baptiste 14.50 Recomandări culturale 15.00: Party Time – magazin de muzică ușoară 15.30 Relații, interviuri din viața românilor din Ungaria 15.58 Încheiere.

28 MAI, DUMINICĂ (redactor: Adam Bauer)

14.30 Introducere, cuprins, evenimente calendaristice 14.40–15.30 Retrospectiva săptămîinii (spicuiri din interviurile și reportajele difuzate pe parcursul săptămîinii) 15.30 Emisiune religioasă baptistă 15.55 Încheiere.

(Nu răspundem pentru eventualele modificări în programele radio!)

În fiecare seară, între orele 19.00–19.30 se prezintă emisiunea românească, difuzată pe țară. Sumarul acesteia este compus din actualitățile zilei și reportaje, interviuri din viața comunității noastre, respectiv relatări din viața școlilor românești.

Emisiunea de seară, difuzată pe țară, pe lângă frecvențele de 66,29 MHz și 66,14 MHz, poate fi ascultată și pe undele occidentale, pe frecvențele locale ale studiourilor regionale. Radio Calypso, Budapesta 873 kHz, Radio Debrețin 91,4 MHz, Radio Seghedin 93,1 MHz

Ecranul nostru

24 mai 2000 (m1 ora 13.25)

Reluare: 27 mai 2000 (m2 ora 10.45)

Programul prevăzut al emisiunii românești:

Din magazinul românilor din Ungaria săptămîna viitoare o să aflați amănunte despre vizita comunității baptiste din Micherechi, efectuată la Oradea, cu ocazia aniversării a 5 ani de la înființarea postului de radio Vocea Evangheliei. În casa de rugăciune de acolo au avut fericita ocazie să participe la un serviciu divin, împreună cu 3 mii de credincioși. Apoi vă călăuzim la Bichișciaba, unde s-au întîlnit din nou tinerii noștri povestitori. După aceasta celor mici le oferim o poveste din arhiva redacției „Ecranul Nostru”.

Realizator: Ștefan Crâsta

UMOR

– Totul a început așa: am tras cu ochiul peste gardul vecinilor. De atunci gîtul mi se tot lungeste...

– Nu știu ce să mă fac, domnule doctor. Căsnicia noastră a intrat într-un grav impas.
– Cum așa?
– Foarte simplu. Soția mea nu mă mai poate suferi cînd sint beat, iar eu n-o pot suferi pe ea cînd sint treaz!

Privindu-și consoarta, un soț exclamă entuziasmat:

– Draga mea, fantastic ce te pot transforma trei pahare cu coniac!
Acum ești chiar frumoasă!
– Bine, dar eu n-am băut nici unul din cele trei pahare despre care vorbești.
– Tu nu, dar eu da!

Tîrziu, după miezul nopții, soția își trezește soțul.

– Ce e, ce s-a întîmplat? – o întrebă speriat.
– Nimic, dar nu pot să înțeleg cum poți adormi liniștit cînd știi ce salariu mic ai...

FM 92,1 MHz STEREO RADIO

VOCEA EVANGHELIEI ORADEA

3700 Oradea Str. Cuza-Vodă nr. 85.

Tel. 59-430552, Fax.: 59-427372 e-mail:

inbox@rve.net

– muzică – știri locale și BBC – emisiuni pentru orice vîrstă

Ascultați RVE non stop și pe Internet la: <http://www.rve.net>

TRANS WORLD RADIO – ROMÂNIA

(Radio Vocea Evangheliei pentru Europa)

AM 1548 KHz zilnic, ora 21.15–21.45

SW 31 și 49 m – vineri: 18.30–18.45 – sîmbătă:

18.00–18.45 – duminică: 18.30–18.45

...trebuie să fi născut pentru asta, trebuie să ai un semn de la Dumnezeu, dar dacă nu ai, e inutil să te mai chinui...

Jazzul stă mai aproape de sufletul meu

Harry Tavitian

La sfârșitul lunii aprilie, cunoscutul muzician de jazz Harry Tavitian a concertat în Ungaria, la Budapesta și Seghedin. Cine este acest artist român de origine armeană, care de românii din Ungaria nu a fost prea cunoscut până acum? Și la această întrebare vom primi răspuns din interviul lui Petru Cimpian.

– De unde înclinația spre muzică?

– La vârsta de 4-5 ani – ulterior am aflat de la mama – din ligheanul cu lemne de lângă soba noastră am luat un bețișor mic și în fața aparatului de radio am început să imit gesturile dirijorului. Era muzică clasică la aparat. Asta era prin 1956. Eu nu știu de unde știam la vârsta aceea gesturile dirijorului, fiindcă atunci nu era televizor, iar părinții m-au dus la concerte doar mai târziu. Oricum, la vârsta de 5 ani și jumătate părinții m-au dat să iau primele lecții de pian la particular. Un an am luat lecții de pian la o profesoară nemțoaică de muzică din Constanța, la madame Schmidt. Apoi m-am înscris la școala de muzică din Constanța și trecând peste toate treptele școlilor muzicale, am terminat în 1979 cursurile Academiei muzicale din București.

– Cum ați făcut cunoștință cu muzica jazz?

– În 1970 am văzut la televizor un concert de blues, transmis de la Brașov cu un cunoscut cântăreț negru american. L-am înregistrat tot concertul, dar nici nu știu de ce l-am înregistrat, fiindcă pe acele vremuri eu nu știam nici de blues, nici de jazz, nici măcar nu auzisem de aceste cuvinte. Apoi am început să copiez blues-urile acelea, care pentru mine, care aveam 10-15 ani de pian în spate, era foarte ușor. De fapt blues-urile acelea erau foarte simple. Mult mai târziu era să ajung la concluzia că, practic, nu ai ce să n-veți ca să cânti blues: fiindcă este ceva foarte ușor, dar trebuie să fi născut pentru asta, trebuie să ai un semn de la Dumnezeu pentru asta, dar dacă nu ai, e inutil să te mai chinui. Deci, eu am copiat blues-urile acelea, am început să le cânt la Constanța, am avut câteva concerte și prin blues am avut porțile deschise ca să pot intra în jazz. Fiindcă și istoria a fost tot așa: întâi a fost blues-ul și apoi din

blues a apărut jazz-ul. Și cu mine s-a întâmplat tot așa. Deși am cântat paralel vreo 4-5 ani muzică clasică și jazz, mi-am dat seama că nu pot să ating marea performanță cântând și jazz, și pian clasic. A trebuit să aleg. Alegerea a fost foarte grea, dar am lăsat ca sufletul să decidă în 1976-77 ...jazz-ul.

Alegând jazz-ul, eu am ales de fapt creația spontană, am ales acel teren unde am simțit că tot timpul pot să fiu proaspăt, pot să viu cu lucruri noi, atât în compoziție, cât și – mai mult – în interpretare.

– Folclorul stă la baza tuturor muzicilor. Vă folosiți și Dv. de acest fundal?

– Folclorul este baza, este estetica de jos, talpa de unde ne ridicăm toți. Eu am o dublă sorginte: eu sînt armean prin naștere, român prin adopție și mă simt acasă în ambele acestea tradiții. Toate acestea eu le-am înmagazinat în cursul atîtor ani și acum ele încep să se întoarcă înapoi, către public, către lume, către popor... către eternitate. La ora actuală muzica mea are ca fundament folclorul și tradițiile românești, armenesti și, în general, ale tuturor popoarelor din Balcani. Eu, în muzica mea, plasez spațiul românesc în contextul mai larg balcanic: de aceea muzica mea este un amestec continuu din folclorul și tradițiile tuturor acestor popoare din Balcani. Pe de altă parte, eu consider spațiul românesc ca un teritoriu în care se petrec sintezele. De fapt, își dau mîna civilizația Occidentului cu miresmele Orientului. De aceea, în această idee mi-am alcătuit o formație căruia i-am dat numele „Orient Express”. Nu întîmplător, fiindcă expresul este trenul care pleacă din Paris și ajunge la Istanbul, trecînd prin marile centre culturale ale Europei. Iar titlul CD-ului pe care l-am scos anul trecut este *Axis mundi* – adică centrul pămîntului, buricul pămîntului, dar și fiecare casă din sat, fiecare om este el însuși centrul universului.

Și noi, elevii avem sentimente și, cîteodată, sîntem și îndrăgostiți. Poate uneori nu de persoana potrivită, dar nici atunci n-ar trebui să ne certăm. Piesa *Vîrstele dragostei* de Tudor Mușatescu, pe care am avut ocazia s-o vedem la Centrul Cultural Românesc din Giula, în interpretarea actorilor Teatrului de Stat din Arad, ne-a făcut să simțim că viața este la fel ca și teatrul – sau invers.

De ce trebuie să fie pedepsită o elevă care e îndrăgostită chiar de directo-

Ultimul spectacol al sezonului teatral românesc de la Giula

Vîrstele dragostei

rul ei? Poate că este numai un sentiment trecător. Și în zilele noastre se mai întîmplă că o adolescentă se îndrăgostește de bărbatul pe care îl vede aproape zilnic, pe care îl stimează, și acesta, în multe cazuri, este tocmai profesorul sau directorul școlii. „Tragedia” elevei Ionescu G. Maria a început atunci cînd

profesoara de română, scotocind în coșul de hîrtie, a găsit o scrisoare de dragoste adresată directorului. Conducătorul școlii, fiind încă tînăr, n-a rămas indiferent față de sentimentele fetei, dar arătîndu-se stăpîn pe situație a exclamat: „Eu nu sînt bărbat, sînt director!” Totul s-a întîmplat cu două săptămîni înainte de bacalaureat. Unii dintre profesorii mai severi au vrut ca fata să fie pedepsită exemplar și dată afară din școală. Dar profesorul de biologie, care înțelege mai bine reacțiile organismului uman (în ca-

zul acesta al tinerilor), a explicat că acestea sînt sentimente naturale. Pînă la urmă, așa cum se întîmplă și în realitate, în viața fetei a apărut un tînăr de vîrsta ei, de care imediat s-a îndrăgostit, uitînd de director.

Piesa *Vîrstele dragostei* se joacă pe scena din Arad de patru ani și întotdeauna are un succes foarte mare. În Ungaria numai o singură dată, miercurea trecută, la 10 mai, am putut vedea acest spectacol vesel, tineresc. Sperăm că, după șapte prezentări ale actorilor din Arad în țara noastră (Budapesta, Bichișciaba, Giula și Micherechi), șirul spectacolelor va continua la toamnă.

Andreea Gurzău

Programul Teatrului de Stat Arad

Sîmbătă, 20 mai 2000, ora 19: *Titanic vals* de Tudor Mușatescu

Regie artistică: Radu Cazan
Scenograf: Onisim Colta

Duminică, 21 mai 2000, ora 19: *Capcana* de Robert Thomas

Regie: Ion Văran
Scenograf: Ștefan Oroian

Joi, 25 mai 2000, ora 20: *Pe multe de suriu* de George Astaloș
la Clubul Frontiera

Vineri, 26 mai 2000, hol et. II: *De limpede lumină*

Regie: Ioan Peter

Sîmbătă, 27 mai 2000, ora 19: *Omul care a văzut moartea* de Victor Eftimiu

Duminică, 28 mai 2000, ora 19: *Tinerete fără bătrînețe și viață fără de moarte* de Eduard Covali

Regie: Ștefan Iordănescu
Scenograf: Doru Păcurar

FOAIA
românească

19 MAI 2000

Săptămînal al românilor din Ungaria. Editat de Editura de presă și cărți „NOI”. Director: Eva Iova. Colectiv redacțional: Edda Illyés, Ștefan Oroian. Tehnoredactare computerizată: Kovács Sándor. Editura și redacția: 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8., Pî. 95. Telefon: (66) 463-152, 361-789 Fax: (66) 463-152, E-mail: foaia@matavnet.hu Editor responsabil: Uniunea Culturală a Românilor din Ungaria, 5700 Giula, str. Dózsa Gy. nr. 8. Tiparul: Mozi Nyomda Bt. 5600 Békéscsaba, Luther u. 5/B Director: Garai György. Index: 25291. ISSN 1418-8341. Abonamente la Foaia românească în județele Bács-Kiskun, Bichiș și Ciongrad se efectuează la oficiile poștale, iar în celelalte județe la adresa redacției atît personal, cit și prin cec poștal. Abonamentele în 2000: 3 luni 270 forinți; 6 luni 540 forinți; 1 an 1080 forinți. A helilap megjelenségét a „Magyarországi Nemzeti és Etnikai Kisebbségért” Közalapítvány biztosítja. Apariția săptămînalului este asigurată de Fundația Publică „Pentru Minoritățile Naționale și Etnice din Ungaria”.